

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 10'2016

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №27 від 29 вересня 2016 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №35 від 23 вересня 2016 року). Повний або частковий передрук

матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 06.10.2016

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2016
© "Економіка. Фінанси. Право",
2016

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, перший заступник Керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Даций Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та аналізу за видами економічної діяльності Житомирського державного технологічного університету

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністрування менеджменту Академії муніципального управління

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константінов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, учений секретар Вченої ради Національної академії внутрішніх справ

ЗМІСТ

О.В. ПРОХОРЕНКО. Деякі аспекти управління податковою інформацією в системі адміністрування податків	4
В.Г. ГОНЧАР, L. TORRIERO. Дослідження пропозиції конкурентних підприємств, як одна з основ маркетингового аналізу та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства: характеристика підприємств галузі медитативних практик в США	10
С.А. ТКАЧЕНКО. Багатоцільові декріптації генерації функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань та їх застосування при проектуванні системи діагностики	22
О.Г. МЕЛЬНИК, М.Є. АДАМІВ. Європейський досвід нормативно-методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій	28
С.А. ТКАЧЕНКО, О.М. ПОТИШНЯК, Ю.Л. АНДРІЙЧУК. Методологія як генеральна компонента підсистеми апокрифічної економічної діагностики в системі стратегічного управління діяльністю підприємств	34
О.О. БРИГІНЕЦЬ. Правове забезпечення митної безпеки держави як окремого елементу економічної безпеки держави	37

ПРОХОРЕНКО

Олена Вікторівна

а prokhorenko@meta.ua

к.е.н., старший викладач,
НТУ "ХПІ" кафедра менеджменту та оподаткування

УДК 336.025

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В СИСТЕМІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

SOME ASPECTS OF TAX INFORMATION MANAGEMENT IN TAX ADMINISTRATION SYSTEM

Стаття присвячена визначенню змісту податкової інформації в структурі інформаційно-аналітичного забезпечення адміністрування податків. Узагальнено нормативно-правове регулювання руху інформаційних потоків в сфері оподаткування, систематизовано види джерел податкової інформації та електронні ресурси інформаційного забезпечення. Обґрунтована необхідність узгодження питань з формування і використання податкової інформації з вимогами законодавства та практикою судових спорів.

Статья посвящена определению содержания налоговой информации в структуре информационно-аналитического обеспечения налогового администрирования. Обобщено нормативно-правовое регулирование движения информационных потоков в сфере налогообложения, систематизированы виды источников информации и электронные ресурсы информационного обеспечения. Обоснована необходимость согласования вопросов формирования и использования налоговой информации с требованиями законодательства и практикой трудовых споров.

The article deals with describing the content of tax information in analytical support structure of tax administration. Normative and legal ways of regulating information flow in the tax administration system have been generalized. The sources of tax information and electronic resources of information provision have been systematized. The necessity of considering the requirements of legislation and litigation practice as well as the formation and usage of tax information has been shown.

Ключові слова: податкова інформація, адміністрування податків

Ключевые слова: налоговая информация, налоговое администрирование

Keywords: tax information, tax administration

ВСТУП

Управління системою оподаткування в державі за сучасних умов передбачає наявність такого елементу, як адміністрування податків. Для виконання встановлених функцій фіскальної служби, високого рівня важливості в частині адміністрування набуває його інформаційна складова через ефективну організацію інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності. За умов створення такого забезпечення як цілісної системи, рівень адміністрування податків значно підвищується та сприяє скоординованій співпраці між державною фіскальною службою та платниками податків. В цій системі першоосновою діяльності контролюючих органів виступає податкова інформація. Оскільки, незважаючи на суттєве зростання прозорості в діяльності податкових органів, взаємозв'язки між державою і бізнесом щодо організації податкового контролю ще залишаються нестабільними, наукове узагальнення теоретико-

методичних аспектів управління інформаційними потоками у вітчизняній системі адміністрування податків є актуальним питанням.

З часу уведення до Податкового кодексу України терміну податкова інформація, її зміст досліджувався науковцями, передусім, з правової точки зору. Зокрема, Ліпкан В., Мандзюк О. вивчали питання правового режиму податкової інформації [4]; зарубіжний досвід в сфері захисту податкової інформації розкрито в статтях Політило В. [7]. В окрему групу досліджень варто виділити праці, які розкривають особливості податкової таємниці в контексті податкової інформації [1; 3]. Проте, аналізуючи стан теоретичного обґрунтування змісту податкової інформації в системі адміністрування податків, доцільним стає необхідність узагальнення його економіко-правового наповнення.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є систематизація теоретико-

методичних засад сутності податкової інформації в структурі інформаційно-аналітичного забезпечення адміністрування податків.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методологічною та інформаційною основою статті виступили нормативно-правові акти, наукові праці, ресурси Internet. При проведенні дослідження використовувались загальнонаукові методи: аналізу і синтезу, узагальнення і абстрагування, структурно-логічний аналіз.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сутність податкової інформації визначена Законом України «Про інформацію» [8] і у його трактуванні використовується у різних нормативно-правових актах, зокрема – в Податковому кодексі України. Проте, вказане визначення викликало певні дискусії серед науковців [2; 4], які акцентують свою увагу на обмеженості обсягів податкової інформації та можливостей її використання (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування сутності податкової інформації [складено за даними джерел [2; 4; 8]]

Джерело	Визначення сутності поняття «податкова інформація»
Закон України «Про інформацію» [8]	сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України
Мандзюк О.А. [4]	суспільно значимі відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, створені чи одержані податковими органами у межах повноважень, передбачених законодавством з метою забезпечення ефективного функціонування системи оподаткування
Долматова Г., Чмир Ю. [2]	документовані або публічно оголошені відомості, що стосуються адміністрування або виконання внутрішнього законодавства у сфері оподаткування
Герасименко Н.М. [2]	На основі застосування більш загального підходу, під податковою інформацією розуміються будь-які факти, звіти або записи в будь-якій формі, що можуть бути використані для встановлення податкових зобов'язань платників податків

Так, за думкою Мандзюк О. А., сучасна податкова інформація – доволі динамічне явище, яке перебуває в постійному розвитку і вдосконаленні та має досить рухливу структуру [5, с. 119]. Враховуючи думку вченого та на підставі аналізу економіко-правової літератури варто відзначити, що стосовно податкової інформації свого вирішення потребує питання систематизації її характеристик в частині: трактування, нормативно-правового регулювання, видів, джерел надходження, механізму взаємодії з користувачами та тими, хто подає інформацію, критеріїв визнання тощо.

Відповідно до Глави 7 Розділу II Податкового Кодексу [6] інформація, яка надійшла до контролюючого органу з різних джерел, складає основу інформаційно-аналітичного забезпечення його діяльності. Останнє, в свою чергу, визначається як комплекс заходів із збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання органами державної податкової служби покладених на них функцій та завдань (п. 71.1 ПК). При цьому,

якісні характеристики такої інформації будуть залежати від низки чинників, які доцільно розглядати комплексно, що, в свою чергу, дозволить виявити зв'язки між окремими складовими усього процесу формування податкової інформації та знайти резерви ефективного її використання як інструменту управління економікою в умовах реформування. Форма податкової інформації (декларації, розрахунки, запити, сайти, електронні листи, звітні документи тощо) залежить від її обсягів та рівня забезпечення суб'єктів податкових відносин різними ресурсами, тому виділяють письмову, електронну, усну форми.

Загальні засади порядку формування, захисту, доступу та передавання, а також судові рішення щодо податкової інформації залишаються у наукових колах достатньо дискусійними, незважаючи на нормативне забезпечення і наукові дослідження. Руху податкової інформації на кожному з етапів притаманна низка процедур щодо її опрацювання в контролюючих органах, які узагальнено на рисунку 1.

Рис. 1. Елементи опрацювання інформаційної системи в органах ДФС (складено автором)

Виходячи із існуючих визначень поняття «податкова інформація», пропонуємо розуміти його економічній науці як сукупність відомостей і даних представлених у матеріальному чи електронному форматі, які складають інформаційні потоки під час діяльності податкових органів з метою здійснення контролю щодо дотримання податкового законодавства України.

Нормативно-правове забезпечення щодо створення, передачі, захисту податкової інформації представлено широким колом актів, які носять обов'язковий, роз'яснювальний, рекомендаційний характер, та котрі узагальнено у табл. 2.

Окрім законів, кодексів, наказів, постанов, розпоряджень та листів, до нормативно-правового забезпечення слід віднести також проекти різних нормативно-правових актів, судову практику у вирішенні окремих питань та інше. Зазначені документи хоча і не мають прямого впливу на діяльність суб'єктів оподаткування, проте є джерелом додаткової податкової інформації, яка впливає на прийняття рішень, в результаті яких настають податкові наслідки для суб'єкта. Аналіз правового поля України, яким забезпечується регламентація

формування, використання й захисту податкової інформації показує, що незважаючи на достатньо широкий спектр застосованих нормативних актів, податкове право дещо стисло урегульовує зазначене питання. А відтак, податкова інформація є на сьогодні одним з найбільш поширених предметів у судових спорах в частині її розуміння, таємниці, обмеженості, передачі, збору тощо.

Податкову інформацію у найбільш узагальненому вигляді класифіковано за такими ознаками:

- 1) доступом: відкрита та обмежена (містить конфіденційні відомості);
- 2) періодом подання: періодична та за окремими запитами;
- 3) носіями: на матеріальних носіях та в електронному вигляді;
- 4) джерелами: платники податків та органи влади.

Найбільшої дискусії у наукових колах набуває питання стосовно інформації з обмеженим доступом. Зокрема, Бабін І.І. суттєвим недоліком Податкового кодексу України визнає відсутність систематизованого переліку податкової інформації, яка є інформацією з обмеженим доступом [1, с. 99].

Таблиця 2 - Нормативно-правове забезпечення регламентації питань щодо податкової інформації (складено автором)

№ з.п.	Нормативний акт	Зміст нормативного акту
1	Податковий кодекс України	Статті 72 та 73 ПКУ визначають види податкової інформації та засади її надання
2	Постанова КМУ від 27 грудня 2010 р. №1245	Затверджено Порядок періодичного подання інформації органам державної податкової служби та отримання інформації зазначеними органами за письмовим запитом.
3	Закон України «Про інформацію»	Дає визначення податковій інформації, визначає критерії порядку подання інформації, визначає права на інформацію, критерії обмеженості та багато інших правових аспектів в частині інформації.
4	Закон України «Про доступ до публічної інформації»	Регламентує правову основу відкритої та обмеженої податкової інформації.
5	Галузеві нормативні акти щодо інформації	Регламентують порядок розпорядження окремими видами інформації в окремих галузях (медицина, фінансові установи, геологія тощо).
6	Порядок надання судам загальної юрисдикції інформації про реєстраційні номери облікових карток платників податків боржників і стягувачів, затверджений спільним наказом Державної судової адміністрації України та Державної податкової служби України від 26.02.2013 № 30/44	Регламентує інформаційний обмін між судами загальної юрисдикції та контролюючими органами
7	Наказ Міністерства фінансів України від 30.11. 2012 р. № 1247 «Про затвердження Порядку обміну податковою інформацією за спеціальними письмовими запитами з компетентними органами іноземних країн»	Регламентує забезпечення ефективного обміну податковою інформацією з компетентними органами інших країн за спеціальними письмовими запитами щодо правильності застосування податкового законодавства та боротьби з фактами ухилень від сплати податків

Іншим вченим зауважується на необхідності законодавчого закріплення критеріїв віднесення податкової інформації до службової чи таємної інформації, оскільки правовий режим захисту та рівень безпеки від розголошення інформації, що належить до таємної чи службової значно різняться [5]. Збінським С.Ф. пропонується для вирішення окресленого питання ввести термін «податкова таємниця» в правову систему, чим уточнити критерії визнання конфіденційної інформації для усунення підстав для подання судових позовів [3]. В цьому аспекті слід зауважити на тому, що свого негайного вирішення в частині обмеженої інформації потребують такі елементи як: ознаки терміну, критерії визнання, законодавче закріплення, види, перелік умов зберігання, подання та захисту, засади правового режиму.

Податкова інформація, перебуваючи у постійному русі, взаємопов'язує суб'єктів, які здійснюють обмін інформаційними потоками. Податкова інформація надходить і передається фіскальною службою за такими джерелами: платники податків (фізичні та юридичні особи резиденти і нерезиденти), територіальні органи фіскальної служби, митні органи, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, Національний банк України, суди загальної юрисдикції, органи національної поліції, засоби масової інформації, відповідні органи зарубіжних країн.

До суб'єктів інформаційних відносин у сфері оподаткування належать:

1) фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи, релігійні організації, об'єднання громадян, Національний банк, комерційні банки та інші фінансові установи, міжнародні організації, неприбуткові установи;

2) органи державної влади та місцевого самоврядування, контролюючі органи;

3) інші суб'єкти.

В той же час, податкова інформація, яка формується суб'єктами першої групи, забезпечує діяльність саме контролюючих органів, а суб'єкти другої групи є джерелом інформації для різних користувачів, в тому числі й контролюючих органів.

Об'єктом інформаційних відносин у сфері оподаткування виступає певний масив даних, яким оперують суб'єкти у процесі виконання своїх завдань з метою визначення податкових наслідків. На об'єкти відносин впливає рівень інформаційного, нормативно-правового, технічного забезпечення, забезпечення трудовими ресурсами. При цьому, такий вплив є суттєвим для усіх груп представлених суб'єктів.

Н.М. Герасименко пропонує увести до наукового обігу таке поняття як «обмін податковою інформацією», зміст якого визначається як будь-які дії, пов'язані з отриманням, обробленням та

подальшою передачею податкової інформації від одного суб'єкта до іншого [2, с. 315]. Адже в окремих випадках суттєвих ускладнень під час взаємодії доводиться зазнавати у зв'язку із недосконалістю структурування процедур обміну податковою інформацією, визначенні функцій та повноважень усіх суб'єктів, які беруть участь у відповідних процедурах.

На сьогодні, одним із найбільш важливих елементів удосконалення податкового контролю в роботі фіскальної служби щодо інформаційного забезпечення, є впровадження інформаційних технологій та використання Інтернет ресурсів з метою забезпечення функціонування та розвитку інформаційно-аналітичної бази податкової діяльності. Зокрема, методи роз'яснювальної роботи, прийом звітності, використання таких внутрішніх інформаційних систем як «Податковий облік» (реєстрація платників, обробка звітності й платежів, податковий контроль тощо) та «Електронна картка», створення єдиного веб-порталу органів ДФС України й сервісних центрів. Ураховуючи тенденції розвитку інформаційних технологій у сфері побудови веб-ресурсу, з метою забезпечення суспільства своєчасною, достовірною і повною довідковою інформацією, в рамках Електронного Уряду створено інформаційно-довідковий ресурс органів ДФС, у якому відповідні процеси підтримуються та забезпечуються відповідними інформаційно-комп'ютерними технологіями. Технічне забезпечення при цьому являє собою програмні продукти, які використовуються різними суб'єктами інформаційних відносин для накопичення, систематизації та передачі інформації, а також бази даних для їх обслуговування. Ефективність руху інформаційних потоків забезпечено через впровадження електронного документообігу з платниками шляхом використання відповідних ресурсів (табл. 3).

Існуюча система інформаційного забезпечення фіскальної служби у загальному вигляді, має ієрархічну структуру трьох рівнів, побудовану за принципом розподіленого збирання, опрацювання та зберігання інформації у центральному органі та територіальних структурах.

Дослідивши економіко-правовий зміст податкової інформації та враховуючи важливість дослідження сутності інформаційно-аналітичної роботи фіскальної служби, вбачаємо доцільним подальше вивчення даного питання зосереджувати у нерозривному зв'язку економічних постулатів та норм права. При цьому, з метою усунення негативних наслідків у практичній діяльності при формуванні чи використанні податкової інформації враховувати дію всіх чинних нормативно-правових документів та практику судових спорів.

Таблиця 3

Види податкової інформації, яка подається електронними сервісами Державної фіскальної служби України [складено за даними джерела [9]]

№ з.п.	Електронний сервіс	Вид податкової інформації
1	Електронний кабінет платника https://cabinet.sfs.gov.ua	– Податковий календар – Стан розрахунків з бюджетом – Листування з органами ДФС – Облікові дані – Пошук інформації в реєстрах ДФС – Подання заяв/запитів – Подання декларації про майновий стан і доходи в електронному вигляді – Сплата податків (фізичним особам) – Перегляд даних СЕА ПДВ – Інші електронні сервіси
2	Електронний кабінет платника податків http://kpp.minrd.gov.ua/Publish/PublishedApp.aspx	– Подання податкової звітності в електронному вигляді
3	Інформація з реєстрів https://cabinet.sfs.gov.ua/cabinet/faces/public/reestr.jsp	– Дані про взяття на облік платників – Реєстр страхувальників – Дані реєстру платників ПДВ – Реєстр платників єдиного податку – Інформація про РРО – Інформація про книги ОРО – Дані реєстру платників акцизного податку з пального – Реєстр осіб, які здійснюють операції з товарами
4	Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс http://zir.sfs.gov.ua/	– Запитання-відповіді з Бази знань – Нормативні та інформаційні документи – Письмові консультації – Коментарі та пропозиції, актуальні запитання
5	Антикорупційний сервіс “Пульс” http://sfs.gov.ua/others/puls-	Можливість цілодобового повідомлення про неправомірні дії або бездіяльність працівників ДФС
6	Акредитований центр сертифікації ключів http://acskidd.gov.ua/	Надання послуг електронного цифрового підпису
7	Дані Реєстрів волонтерів АТО http://sfs.gov.ua/volontery	Інформація про фізичних осіб – благодійників
8	Декларування громадян http://sfs.gov.ua/others/deklaruvannya-gromadyan	Податкова декларація про майновий стан і доходи

ВИСНОВКИ

Аналіз наукових і правових позицій щодо інформаційно-аналітичного забезпечення в частині збору, передачі, обробки, аналізу та контролю інформації дає підстави визначити його як ключовий вид допоміжної діяльності органів державної фіскальної служби України у виконанні ними своїх функцій. У зв'язку з чим отримано такі наукові висновки:

- уточнено поняття «податкова інформація» та ознаки її класифікації;
- узагальнено нормативно-правове регулювання руху інформаційних потоків в сфері податків;
- систематизовано види джерел податкової інформації;
- визначено суб'єкти інформаційних відносин;
- систематизовано електронні ресурси інформаційного забезпечення, які уможливають рух податкової інформації.

Проте, ефективному виконанню покладених функцій на податкові органи перешкоджає низка науково не вирішених до сьогодні питань, пов'язаних із удосконаленням процесів в організаційній, нормативно-методичній, інформаційній системі щодо руху інформаційних потоків з метою відповідності потребам й вимогам сьогодення.

Список використаних джерел

1. Бабін І.І. Правове регулювання податкової таємниці за законодавством України / І.І. Бабін // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2012. – Вип. 618. – С. 98-101.
2. Герасименко Н.М. Обмін податковою інформацією як об'єкт наукового аналізу / Н.М. Герасименко // Молодий вчений. – 2016. – № 6 (33). – С. 312-316.
3. Збінський Є.Ф. Інститут податкової таємниці в правовій системі України / Є.Ф. Збінський // Право і суспільство. – 2015. – № 6. – С. 134-139.
4. Ліпкан В.А. Правовий режим податкової

інформації в Україні: [монографія] / В.А. Ліпкан, О.В. Шепета, О.А. Мандзюк; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2015. – 404 с.

5. Мандзюк О.А. Зміст правового режиму податкової інформації в Україні / О.А. Мандзюк // Публічне право. – 2013. – № 4 (12). – С. 114-120.

6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI станом на 01.07.2016 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Політило В.Я. Захист податкової інформації:

правовий досвід Російської Федерації / В.Я. Політило // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Том 2. Випуск 3. – С. 144-147.

8. Про інформацію [Електронний ресурс]: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII станом на 25.06.2016 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

9. Офіційний сайт Державної фінансової служби України – Режим доступу: <http://statusy.gov.ua>

ГОНЧАР

Валерій Геннадійович
val_go@mail.ua

УДК 338.534 338.001.36

TORRIERO

Lionela
lionela@infinite-you.comДОСЛІДЖЕННЯ ПРОПОЗИЦІЇ
КОНКУРЕНТНИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЯК
ОДНА З ОСНОВ МАРКЕТИНГОВОГО
АНАЛІЗУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА: ХАРАКТЕРИСТИКА
ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ МЕДИТАТИВНИХ
ПРАКТИК В СШАRESEARCH OF OFFERS OF COMPETING
BUSINESSES AS ONE OF FOUNDATIONS
OF MARKETING ANALYSIS AND
ENSURING OF FINANCIAL-ECONOMIC
SECURITY: CHARACTERISTIC OF
MEDITATION PRACTICE ENTERPRISES IN
THE USAкерівник наукового проекту,
“Modern Scientific World”директор, “Infinite You
Meditation Studio”

В статті розглянута політика позиціонування найбільших представників ринку медитативних послуг в США, зокрема цінового позиціонування надаваних послуг, як інструмента реалізації маркетингових стратегій компаній та забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах інтенсифікації конкуренції. В статті викладено результати огляду комерційних пропозицій 12 компаній, що надають медитативні послуги, описано їх підходи до цінового позиціонування у якості одного зі складових елементів маркетингових зусиль.

В статье рассмотрена политика позиционирования крупнейших представителей рынка медитативных услуг в США, в частности ценового позиционирования услуг, как инструмента реализации маркетинговых стратегий компаний и обеспечения финансово-экономической безопасности в условиях интенсификации конкуренции. В статье изложены результаты обзора коммерческих предложений 12 компаний, предоставляющих медитативные услуги, описано их подходы к ценовому позиционированию в качестве одного из составляющих элементов маркетинговых усилий.

The article considers the positioning policy of leading representatives of meditative services market in the USA, in particular, price positioning of services as a implementation tool of marketing strategies of companies and providing the financial-economic security in conditions of an intensification of the competition. The article presents results of the review of commercial offers of 12 companies that provides meditation services, described their approaches to the price positioning as one of elements of the marketing efforts.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, цінове позиціонування, політика позиціонування, цінова політика, маркетингові зусилля

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, ценовое позиционирование, политика позиционирования, ценовая политика, маркетинговые усилия

Keywords: financial-economic security, price positioning, positioning policy, price policy, marketing efforts

ВСТУП

Завдяки тенденціям розвитку індустрії здорового способу життя та зростання популярності духовних вчень сьогодні в США все більше поширення набирає галузь медитативних практик.

Враховуючи національну кон'юнктуру та особливості ведення бізнесу, що історично склалися в країні, швидкість приросту пропозиції значно перевищує приріст попиту. Так, з метою диверсифікації видів діяльності послуги медитативних практик почали пропонувати компанії, слабо пов'язані з даним напрямком, наприклад: центри

занять йогою, медичні заклади, підприємства, що надають реабілітаційні послуги, курси з саморозвитку, а також психологи, що займаються приватною практикою.

З огляду на донедавна незначне розповсюдження медитативних практик в США, на сьогоднішній день в країні не існує ефективної нормативно-правової бази та належної системи нормування, регулювання та контролю за наданням послуг у цій сфері з боку держави. До того ж має місце необізнаність споживачів щодо можливостей, кваліфікації та прав і обов'язків надавачів послуг на ринку медитативних

практик, а також відповідності послуг, пропонованих тими, чи іншими підприємствами до належного та загальноприйнятого в галузі рівня.

В силу наведених обставин, профільні підприємства для збереження стану фінансово-економічної безпеки вимушені не тільки займатися просвітницькою діяльністю для підвищення рівня інформованості та обізнаності споживачів, але й зосереджувати значну частину ресурсів на додаткових маркетингових зусиллях, що може негативно впливати на фінансову стабільність підприємств.

Враховуючи специфіку положення таких підприємств на ринку, одним з ключових елементів збереження фінансової стабільності стають цінова маркетингова стратегія та цінове позиціонування, як одні з основних чинників, що впливають на формування безпосередньо прибутку підприємств, а також непрямих факторів як, наприклад, імідж компанії.

МЕТА РОБОТИ – дати характеристику основним підприємствам, що надають послуги у сфері медитативних практик на території США з позицій маркетингового аналізу, а також дослідити структуру цінових пропозицій цих підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною основою роботи є офіційні веб-сайти досліджуваних компаній, результати клієнтських опитувань. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

По-перше, перш ніж приступити до характеристики окремих досліджуваних, вважаю за потрібне (в першу чергу для себе) провести невелику класифікацію всіх об'єктів дослідження для визначення типів по найбільш виділяється параметрам, зважаючи на необхідність повноти розуміння того, що вони з себе представляють, в якому взаємозв'язку знаходяться і які якісні фактори могли вплинути на формування тих, чи інших рішень в процесі становлення досліджуваних фірм.

Щоб найбільш наочно продемонструвати політику позиціонування досліджуваних підприємств, було складено порівняльну характеристику за сімома іміджевими критеріями, виділеними споживачами медитативних послуг (на основі опитування 244 респондентів – клієнтів Infinite You Meditation Studio): стратегія поведінки, переважання того, чи іншого виду послуг, основна цільова група споживачів, форма надання послуг, ціна та цінове позиціонування, підхід до рекламування, форма улаштування компанії.

Перший критерій характеристики - визначення стратегії поведінки підприємства на ринку і впливаючі з неї масштаби діяльності. Так, можна виділити три основні типи об'єктів:

- “Експансивні” (характерна стратегія диверсифікованого розвитку). Відмінною рисою є активне використання наявних ресурсів для проведення масштабних комплексних заходів.

Основний акцент діяльності ставиться на кількісних показниках проданих послуг, як наслідок - прагнення залучити якомога більшу кількість клієнтів. Зворотною (і слабкою) стороною екстенсивного підходу є природне погіршення якості послуг, що надаються поточним клієнтам, що може послужити відправною точкою для спроб переманювання клієнтів конкурентами. З досліджуваних підприємств до цього типу можна віднести: Landmark Worldwide, McLean Meditation Institute, Spirit Rock, Chopra Center.

- “Територіальні” (характерна стратегія збереження становища). Проявляють меншу зацікавленість у проведенні спеціальних заходів, ніж експансивний тип. Зосереджують активність на потенційних споживачах за територіальною ознакою, тобто намагаються привабити людей в своїй місцевості незалежно від того, чи підходять вони по критеріям цільової аудиторії. Власне, головний критерій для них - якщо людина живе поблизу із їхнім місцезнаходженням, значить вона вже потрапляє в їх цільову аудиторію. Наслідком подібної вибіркості є вища, ніж у експансивного типу увага до якості послуг, що надаються, а також діяльність, спрямована на утримання наявних клієнтів (різні програми лояльності, знижки, купони, акції). До таких відносяться InsightLA, Mindful-Way, American Meditation Institute.

- “Комплементарні”. Це, як правило, невеликі фірми і окремі підприємці (такі як Tara Brach, Sharon Salzberg, Jack Kornfield), які є в певному роді протилежністю територіального типу - такими собі “гастролерами”, що не мають прив'язки до місцевості і здебільшого працюють в рамках заходів, що влаштовуються крупнішими підприємствами. Їх відрізняє: по-перше мала кількість людей (якщо мова йде про фірму, а не про приватно практикуючого підприємця), по-друге несамостійність в рамках окремо взятої кампанії, і по-третє відношення до надаваних послуг - тобто, до того, чому вони вчать (як правило, це ентузіасти, які прагнуть нести певне вчення в маси і тому більше зацікавлені в тому, щоб люди його реально розуміли і комерційні мотиви їх діяльності не так сильно виражені, як у інших типів).

Другий критерій - спеціалізація на тому, чи іншому типі послуг, що надаються. Звичайно, всі підприємства намагаються максимально диверсифікувати свої джерела доходів, але одне або два конкретних напрямки, які є основною “годовницею” легко виділити.

- Одноразові заняття - кількогадинні уроки, як правило присвячені певній вузьконаправленій темі, або в загальних рисах ознайомлюючі з азами медитативних практик: Tara Brach, McLean Meditation Institute, InsightLA;

- Регулярні заняття - кількогадинні уроки (як правило, раз на тиждень протягом місяця) присвячені поглибленому вивченню медитативних практик, або досягнення певних завдань, пов'язаних з особистісними трансформаціями клієнтів: Transcendental Meditation, American Meditation Institute, Landmark Worldwide, Spirit Rock;

- Одноденні заняття - набагато довші за часом ніж одноразові заняття; мають на меті проведення дозвілля і носять більш розважальний характер, ніж спеціалізований: McLean Meditation Institute, Jack Kornfield, Spirit Rock;

- Ретрити - кількадевні заходи, що, як правило, проводяться з виїздом на природу, або будь-яким іншим чином сприяють відчуженню клієнтів від звичного укладу життя: InsightLA, Landmark Worldwide, Sharon Salzberg, Mindful Way, Spirit Rock;

- Online-продукти, що дають змогу вивчати медитативні практики без відвідування занять: Chopra Center, American Meditation Institute, Whil.

Третій критерій - основна цільова група, що є основою категорії постійних клієнтів. Оскільки виходячи з особливостей галузі постійні клієнти являються основним джерелом доходу, а напрацювання і підтримання їх кількості займає значну частину роботи будь-якого підприємства, то в рамках конкурентного аналізу важливо визначити на яку саме категорію населення спираються конкуренти у своїй діяльності. Це важливо також і для пошуку нових клієнтських груп – з метою уникнення перетинання сфери інтересів з іншими фірмами, і тим

самим спрощення процесу напрацювання нових клієнтів і як один з елементів стратегії рівняння на конкурентів.

- American Meditation Institute - люди старшого віку, переважно жінки, домогосподарки;

- Landmark Worldwide - бізнесмени та компанії, молодь;

- McLean Meditation Institute - сімейний середній клас;

- Mindful Way - середній клас і домогосподарства;

- Sharon Salzberg - люди старше середнього віку;

- Spirit Rock - середній клас;

- InsightLA - молоді чоловіки, жінки віком від молодого до вище середнього віку;

- Tara Brach - сімейні жінки незалежно від віку, чоловіки старше середнього віку;

- Chopra Center - самотні жінки незалежно від віку, молодь;

- Transcendental Meditation - люди відносно низького достатку, молодь;

Таблиця 1

Калькуляція середніх значень цінових пропозицій програм регулярних занять

[складено за даними відкритого доступу офіційних веб-сайтів компаній]

Компанія	Назва програми	Тривалість заняття (годин)	Кількість занять	Вартість програми (доларів США)	Надавана знижка	Всього годин у програмі	Середня вартість однієї години (доларів США)	Середня вартість одного заняття (доларів США)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
American Meditation Institute	Beginner's Meditation	1,5	2	95,00		3	31,67	47,50
	MEDICINE CABINET ESSENTIALS	2	1	95,00		2	47,50	95,00
	Kitchen Yoga	7	1	175,00		7	25,00	175,00
	Meditation Diet	1	3	125,00		3	41,67	41,67
	AMI Stress Management	1,5	1	75,00		1,5	50,00	75,00
	Best Choices	2	3	125,00		6	20,83	41,67
	Sacred Journey	2	7	150,00		14	10,71	21,43
	The Chakra System	2	3	195,00		6	32,50	65,00
	The Compassionate Buddha	2	1	95,00		2	47,50	95,00
	Advanced Tantric Healing	2	2	125,00		4	31,25	62,50
	Yoga Psychology	2	6	150,00		12	12,50	25,00
	Mahabharata	2,5	6	60,00		15	4,00	10,00
	Yoga & Breathing	1,4	4	95,00		5,6	16,96	23,75
		1,4	4	25,00		5,6	4,46	6,25
	The Heart and Science of Yoga	2,5	9	495,00		22,5	22,00	55,00
		2,5	9	595,00		22,5	26,44	66,11
		2,5	9	695,00		22,5	30,89	77,22
		2,5	9	795,00		22,5	35,33	88,33
	Dinner, Movie & Satsang	4,5	1	20,00		4,5	4,44	20,00
	YOGA SELF-THERAPY Individual Counseling	1		125,00				
	PREMARITAL COUNSELING Couple Counseling	1		125,00				

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
InsightLA	Basics of Mindfulness Meditation	1,75	6	185,00		10,5	17,62	30,83
			6	250,00				41,67
	Deepening the Basics of Mindfulness Meditation	1,75	6	185,00		10,5	17,62	30,83
		1,75	6	250,00		10,5	23,81	41,67
	Deepening Your Practice: May & June Series	1,5	6	270,00		9	30,00	45,00
		1,5	6	360,00		9	40,00	60,00
	Mindful Self-Compassion	2,5	8	600,00		20	30,00	75,00
		2,5	8	525,00		20	26,25	65,63
		2,5	8	450,00		20	22,50	56,25
	The Power of Mindfulness to Transform the Wild and Crazy Heart	1,75	8	240,00		14	17,14	30,00
	Meditation and Mindfulness in Daily Life	1,75	6	185,00		10,5	17,62	30,83
		1,75	6	250,00		10,5	23,81	41,67
	The Body of Awareness: Moving into Meditation	1,75	5	150,00		8,75	17,14	30,00
	Mindfulness Of the Body: A Day of Practice Dedicated to the First Foundation	6	1	50,00		6	8,33	50,00
		6	1	100,00		6	16,67	100,00
	Exploring the Dharma through Poetry: Unfolding	7	1	60,00		7	8,57	60,00
		7	1	175,00		7	25,00	175,00
	Move It and Listen - Dancing for Meditators with Christiane Wolf and Kathryn Chaya Lubow	2	1	20,00		2	10,00	20,00
	Real Love, An Afternoon with Sharon Salzberg	6	1	60,00		6	10,00	60,00
		6	1	175,00		6	29,17	175,00
	Mindfulness Moving Forward, An Evening with Sharon Salzberg	2	1	150,00		2	75,00	150,00
		2	1	375,00		2	187,50	375,00
	Mindfulness Meditation with Sound	1	1	20,00		1	20,00	20,00
		1	1	40,00		1	40,00	40,00
	An Evening with John Briere and Beth Sternlieb	2	1	20,00		2	10,00	20,00
		2	1	50,00		2	25,00	50,00
	Turning Inwards and Seeing Into the Nature of Mind with Venerable Dr. Vimokkha	3,5	1	25,00		3,5	7,14	25,00
		3,5	1	75,00		3,5	21,43	75,00
	Emotional Healing, Intuition and Mindfulness	3	1	25,00		3	8,33	25,00
		3	1	55,00		3	18,33	55,00
	Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR)	2,5	8	600,00		20	30,00	75,00
		2,5	8	525,00		20	26,25	65,63
		2,5	8	450,00		20	22,50	56,25
McLean Meditation Institute	Creative Soul: A Meditation & Writing Retreat for Women	3,5	1	225,00		3,5	64,29	225,00
		2,5	1	225,00		2,5	90,00	225,00
	Chakra Exploration	1,5	8	125,00		12	10,42	15,63
	Kundalini Meditation	8	1	145,00		8	18,13	145,00
	Discover Ayurveda	3	1	75,00		3	25,00	75,00
	Guided Meditation with Sarah McLean	0,75		5,00				
	SEED (Simple, Easy, Every Day) Meditation program	3		225,00				
		3		202,50				
		3		165,00				
	private class for 2 people	2,5	1	450,00		2,5	180,00	450,00
		2,5	1	145,00		2,5	58,00	145,00
	Meditation Teacher Academy: Meditation Teacher Certification	5,5	8	3 295,00	115,00	44	74,89	411,88

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Mindful-Way	Mindfulness Based Stress Reduction (MBSR)	2	9	395,00		18	21,94	43,89
	Private Phone/Video Mindfulness Consultation	1	1	125,00		1	125,00	125,00
Sharon Salzberg	Rubin Museum MINDFULNESS MEDITATION Series	0,75	7	105,00		5,25	20,00	15,00
	JCC Manhattan BUDDHA WITH A SMARTPHONE Talk with Ethan Nichtern	1,5	1	20,00		1,5	13,33	20,00
	Mndfl LOVE PLAN Series	1,6	6	300,00		9,6	31,25	50,00
	Seattle Insight Dharma Talk	2	1	10,00		2	5,00	10,00
	4th Street Yoga WORKING WITH YOUR ENEMIES Workshop	2	1	25,00	5,00	2	12,50	25,00
	New York City REAL LOVE Workshop with Krishna Das	3	1	65,00	6,25	3	21,67	65,00
Tara Brach	Weekly Meditation Class with Tara	1	1	10,00		1	10,00	10,00
		1	1	15,00		1	15,00	15,00
	Conscious Loving: Pathways for Awakening our Heart	7	1	75,00	20,00	7	10,71	75,00
	Daylong Workshop: Conscious Relationships – with Jonathan Foust and Tara	7,5	1	75,00		7,5	10,00	75,00
		7,5	1	85,00		7,5	11,33	85,00
		7,5	1	95,00		7,5	12,67	95,00
	Radical Acceptance – Bringing Meditation to Heal Shame and Fear	8	1	219,99	100,00	8	27,50	219,99
	Radical Acceptance – Embracing Life with an Awake Heart	7,5	1	75,00		7,5	10,00	75,00
		7,5	1	85,00		7,5	11,33	85,00
		7,5	1	95,00		7,5	12,67	95,00
Transcendental Meditation	Adults	1,5	4	960,00		6	160,00	240,00
	Second person of a couple	1,5	4	720,00		6	120,00	180,00
	Full-time college students	1,5	4	480,00		6	80,00	120,00
	Students in high school or under	1,5	4	360,00		6	60,00	90,00
Spirit Rock Insight Meditation Center	Concentration Meditation: Purification of Mind	2	4	105,00		8	13,13	26,25
		2	4	165,00		8	20,63	41,25
	Fall Teen Series	3,25	6	120,00		19,5	6,15	20,00
		3,25	6	240,00		19,5	12,31	40,00
	Healing Trauma Using Loving-Kindness and Compassion	2	6	150,00	45,00	12	12,50	25,00
		2	6	240,00	45,00	12	20,00	40,00
	Fall Middle School Meditation Series	2	5	120,00		10	12,00	24,00
		2	5	240,00		10	24,00	48,00
	Fall Path of Parenting Series	2	5	125,00		10	12,50	25,00
		2	5	200,00		10	20,00	40,00
	Mindful Self Compassion	2,5	9	250,00		22,5	11,11	27,78
		2,5	9	470,00		22,5	20,89	52,22
	Moving Into Meditation: Mindful Yoga and Embodied Presence	2	4	100,00		8	12,50	25,00
		2	4	160,00		8	20,00	40,00
	Exploring the Insights of the Four Noble Truths	2	6	150,00		12	12,50	25,00
		2	6	240,00		12	20,00	40,00
	A Heart as Wide as the World: Cultivating the Brahma Viharas - Love, Compassion, Joy & Equanimity	2	5	80,00		10	8,00	16,00
		2	5	160,00		10	16,00	32,00
	A Year to Live: How to live this year as if it were your last	3	12	300,00		36	8,33	25,00
		3	12	480,00		36	13,33	40,00
	Releasing Trauma's Hold on our Meditation: Joining Meditation and Somatic Skills	2	4	105,00		8	13,13	26,25
		2	4	165,00		8	20,63	41,25

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	мода	2	1	125,00	45,00	6,00		
	середнє значення	2,85	4	231,16	48,04	9,47		
	мінімальне значення	0,75	1	5,00	5,00	1,00		
	максимальне значення	8,00	12	3 295,00	115,00	44,00		

Таблиця 2

Калькуляція середніх значень цінкових пропозицій програм ретритів
[складено за даними відкритого доступу офіційних веб-сайтів компаній]

Компанія	Назва програми	Кількість днів	Тривалість заняття (годин)	Кількість занять	Вартість програми (доларів США)	Надавана знижка (доларів США)	Всього годин у програмі	Середня вартість однієї години (доларів США)	Середня вартість одного дня	Середня кількість днів у програмі	Середня тривалість заняття	Середня кількість занять	Середня вартість програми компанії	Середня надавана знижка в компанії
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
American Meditation Institute	AMI Summer Retreat	4	1,5	18	975,00	100,00	27	36,11	243,75	4	1,37	23	1 455,00	142,86
		4	1,5	18	1 275,00	100,00	27	47,22	318,75					
		4	1,5	18	1 175,00	100,00	27	43,52	293,75					
		4	1,5	18	1 075,00	100,00	27	39,81	268,75					
	8th Annual Physicians CME Conference	5	1,2	30	2 195,00	200,00	36	60,97	439,00					
		5	1,2	30	1 995,00	200,00	36	55,42	399,00					
		5	1,2	30	1 495,00	200,00	36	41,53	299,00					
Chopra Center	Healing the Heart	3	1,125	13	1 075,00	200,00	14,625	73,50	358,33	4	1,40	27	2 465,91	233,33
	Journey into Healing: I Am Heart Healthy	4	1,25	15	2 175,00	200,00	18,75	116,00	543,75					
	Chopra Center Meditation Weekend	2	2,625	7	575,00	200,00	18,375	31,29	287,50					
	Perfect Health 6-day	6	1,25	32	3 175,00	200,00	40	79,38	529,17					
	Perfect Health 10-day	3	1,25	54	4 375,00	200,00	67,5	64,81	1 458,33					
	Wisdom Within	6	1,25	31	4 175,00		38,75	107,74	695,83					
	Rest & Restore 3-day	3	1	20	1 375,00		20	68,75	458,33					
	Sages & Scientists: Exploring the Deep Mysteries of the Universe and Our Own Existence (SYMPOSIUM)	3	1,375	16	1 475,00	200,00	22	67,05	491,67					
	Seduction of Spirit: I Am The Creator of My Best Life	7	1,25	37	2 575,00	200,00	46,25	55,68	367,86					
	Silent Awakenings	8	1,625	46	4 175,00	500,00	74,75	55,85	521,88					
	Weekend with the Masters: An Advanced Course with Deepak Chopra and Special Guests	3			1 975,00	200,00			658,33					

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
InsightLA	Mindfulness, Meditation, and Coping with Death: A One-Day Retreat for Professional Health Caregivers	1	8		35,00				35,00	4	6,40		597,06	
	Mindfulness and Self-Compassion: We Need Two Wings to Fly	3			405,00				135,00					
		3			1 750,00				583,33					
	Vallecitos Mountain Refuge: Insight Meditation Retreat	7			570,00				81,43					
		7			713,00				101,86					
		7			660,00				94,29					
		7			825,00				117,86					
	Back to the Basics of Mindfulness Daylong: For New Students and Those Wanting to Refresh Their Practice	1	6		50,00				50,00					
		1	6		100,00				100,00					
	Turning Straw Into Gold: Fall Residential Retreat with Trudy Goodman & Christiane Wolf (4 nights)	5			1 250,00				250,00					
		5			1 100,00				220,00					
		5			775,00				155,00					
		5			650,00				130,00					
		5			550,00				110,00					
	Sitting in the Fire, a daylong retreat	1	6		45,00				45,00					
		1	6		75,00				75,00					
Landmark Worldwide	Landmark Forum	4	3	13	665,00		39	17,05	166,25	5	3,38	9	2 597,32	50,00
		4	3	13	625,00		39	16,03	156,25					
		4	3	13	615,00		39	15,77	153,75					
		4	3	13	595,00		39	15,26	148,75					
	Landmark Forum for Reviewers	3	3	10	295,00		30	9,83	98,33					
		3	3	10	275,00		30	9,17	91,67					
	Landmark Advanced Course	4	3	13	900,00		39	23,08	225,00					
	Communication Course: Access to Power	3			480,00				160,00					
	Communication Course: The Power to Create	3			725,00				241,67					
	Communication Course: Team, Management, and Leadership Program	3			750,00				250,00					
	Landmark Wisdom Unlimited Course	3	8	15	2 900,00		120	24,17	966,67					
	Partnership Explorations Course	2	9	12	2 900,00		108	26,85	1 450,00					

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Year-end Vacation Course (Puerto Los Cabos, Mexico)	6	3	6	5 300,00		18	294,44	883,33					
		6	3	6	4 700,00		18	261,11	783,33					
		6	3	6	4 500,00		18	250,00	750,00					
		6	3	6	4 900,00		18	272,22	816,67					
		6	3	6	4 300,00		18	238,89	716,67					
		6	3	6	4 100,00		18	227,78	683,33					
	Breakaway Adventure Weeks: Structural Connections (Tucson, Arizona)	6	3	6	4 800,00		18	266,67	800,00					
		6	3	6	4 400,00		18	244,44	733,33					
		6	3	6	2 800,00		18	155,56	466,67					
	Breakaway Adventure Weeks: Relating—Transforming Yesterday's Strategies (Kohala, Hawaii)	6	3	6	5 600,00		18	311,11	933,33					
		6	3	6	4 600,00		18	255,56	766,67					
		6	3	6	3 000,00		18	166,67	500,00					
	Breakaway Adventure Weeks: A Life that Sings (Pacific Grove, CA)	6	3	6	3 100,00		18	172,22	516,67					
		6	3	6	2 600,00		18	144,44	433,33					
		6	3	6	1 700,00		18	94,44	283,33					
	Conference for Global Transformation	3	1,5	12	600,00	50,00	18	33,33	200,00					
McLean Meditation Institute	Soul Radiance Retreat	1	8	2	255,00	30,00	16	15,94	255,00	1	3,31	4	704,38	65,00
		1	2,5	2			5	0,00	0,00					
	Meditation Vacation Retreat				375,00	50,00								
	Woman Arising: Awakened, Engaged, Inspired (conference)	1	1,5	1	195,00		1,5	130,00	195,00					
		1	3,5	1	225,00	130,00	3,5	64,29	225,00					
	Liberate Your Writing		2	10	650,00		20	32,50						
			2	10	3 550,00		20	177,50						
	Be the Peace Retreat	1	5	1	240,00	50,00	5	48,00	240,00					
		1	2	1	145,00		2	72,50	145,00					
Mindful-Way	Mindfulness Meditation and Yoga Weekend Retreat	2		12	375,00				187,50	3		12	480,00	
		2		12	425,00				212,50					
		2		12	445,00				222,50					
		2		12	495,00				247,50					
	Silent 5-Night Teacher Led Mindfulness Meditation Retreat	6			660,00				110,00					
Jack Kornfield	Fierce Love: East Bay Meditation Center Benefit with Alice Walker and Jack Kornfield	1	3	1	20,00		3	6,67	20,00	2	2,58	3	422,29	300,00
		1	3	1	25,00		3	8,33	25,00					
		1	3	1	35,00		3	11,67	35,00					
		1	3	1	50,00		3	16,67	50,00					
		1	3	1	75,00		3	25,00	75,00					
		1	3	1	100,00		3	33,33	100,00					
		1	3	1	150,00		3	50,00	150,00					

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Tara Brach	Awakened Leadership Conference: Mindfulness in Business and at Work	3	1,125	12	565,00		13,5	41,85	188,33	5	2,25	3	682,70	227,50
		3	1,125	12	165,00		13,5	12,22	55,00					
	Loving Awareness – Awakening the Wise Heart	4			695,00				173,75					
		4			770,00				192,50					
		4			860,00				215,00					
		4			905,00				226,25					
	Living a Life of Presence (Eckhart Tolle Foundation)	4			1 497,00	300,00			374,25					
	The Jewel in the Lotus: Realizing the Radiant Heart of Wisdom	4			459,50	134,50			114,88					
		4			380,00				95,00					
		4			270,00				67,50					
	Radical Acceptance – Omega Institute	3	2,25	4	335,00		9	37,22	111,67					
мода	Women's Retreat	4		4	650,00				162,50	5	2,25	3	682,70	227,50
		4		4	510,00				127,50					
		4		4	410,00				102,50					
		4		4	380,00				95,00					
	Loving Presence: Inhabiting and Expressing Your True Nature – Kripalu	3		2	498,00				166,00					
		3		2	790,00	228,00			263,33					
		3		2	1 018,00	320,00			339,33					
	Residential Weeklong: Intimacy with Life	8			1 590,00				198,75					
		8			1 080,00				135,00					
		8			980,00				122,50					
		8			890,00				111,25					
	середнє значення мінімальне значення максимальне значення	4	3,00	6	650,00	200,00	18,00	33,33	35,00					
		4	2,96	11	1 382,46	175,70	24,63	89,57	308,08					
		1	1,00	1	20,00	30,00	1,50	0,00	0,00					
		8	9,00	54	5 600,00	500,00	120,00	311,11	1 458,33					

Таблиця 3

Калькуляція середніх значень цінових пропозицій програм занять в online-режимі

[складено за даними відкритого доступу офіційних веб-сайтів компаній]

Компанія	Назва програми	Тривалість заняття (годин)	Кількість занять	Вартість програми (доларів США)	Всього годин у програмі	Середня вартість однієї години (доларів США)	Середня тривалість заняття	Середня кількість занять	Середня вартість програми (доларів США)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
American Meditation Institute	COMPREHENSIVE MEDITATION AND EASY-GENTLE YOGA	0,14	40	295,00	5,6	52,68	1,47	10	215,00
		0,14	11	495,00	1,54	321,43			
	Best Choices	2	3	125,00	6	20,83			
	Sacred Journey	2	7	150,00	14	10,71			
	The Chakra System	2	3	195,00	6	32,50			
	The Compassionate Buddha	2	1	95,00	2	47,50			
	Yoga Psychology	2	6	150,00	12	12,50			

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tara Brach	The Power of Awareness: an online mindfulness training		7	297,00				7	297,00
The Chopra Center	Total Mind-Body Detox		1	397,00			0,50	15	116,28
	Beyond Your Biology		1	397,00					
	Primordial Sound Meditation Course		1	397,00					
	The Quest		1	397,00					
	SynchroDestiny		1	397,00					
	Breathwork		1	29,99					
	Basics of Meditation		1	29,99					
	Consciousness, Science, and the Nature of Reality		1	19,99					
	Secrets to Vibrant Health		1	229,00					
	Discovering Ayurveda		1	59,99					
	Ananda		1	8,99					
	7 Days to Restful Sleep		7	19,99					
	Shedding the Weight: Mind, Body and Spirit with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Shedding the Weight: Mind, Body and Spirit - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Total Wellbeing Bundle with Oprah Winfrey	0,5	21	429,99	10,5	40,95			
	Health and Happiness with Oprah Winfrey Trio	0,5	21	129,99	10,5	12,38			
	Oprah & Deepak's Meditation Transcendence with Oprah Winfrey Trio	0,5	21	129,99	10,5	12,38			
	Become What You Believe with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Become What You Believe - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Manifesting Grace through Gratitude with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Manifesting Grace through Gratitude - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Manifesting True Success with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Manifesting True Success - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Energy of Attraction with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Energy of Attraction - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Expanding Your Happiness with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Expanding Your Happiness - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Finding Your Flow with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Finding Your Flow - Extended Edition	0,5	21	69,99	10,5	6,67			
	Desire and Destiny with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Miraculous Relationships with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Miraculous Relationships - Mantras and Music	0,5	21	24,99	10,5	2,38			
	Perfect Health with Oprah Winfrey	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
	Perfect Health - Mantras and Music	0,5	21	24,99	10,5	2,38			
	Oprah & Deepak's 21-Day Meditation Transformation Trilogy	0,5	21	129,99	10,5	12,38			
	The Successful Self Set	0,5	21	94,99	10,5	9,05			
	Finding Fulfillment Duo	0,5	21	94,99	10,5	9,05			
	The Connection Collection	0,5	21	129,99	10,5	12,38			
	Creating Abundance	0,5	21	129,99	10,5	12,38			
	Creating Abundance - Mantras and Music	0,5	21	24,99	10,5	2,38			
	Free to Love	0,5	21	49,99	10,5	4,76			
Shambhala Publications	Mindfulness in Action Online Course	0,5	6	149,00	3	49,67	0,40	6	149,00
	How to Be an Adult in Relationships: Five Keys to Mindful Loving with David Richo, PhD, MFT	0,3	6	149,00	1,8	82,78			
	мода	0,50	21	49,99	10,50	4,76			
	середнє значення	0,67	14	134,66	9,38	22,57			
	мінімальне значення	0,14	1	8,99	1,54	2,38			
	максимальне значення	2,00	40	495,00	14,00	321,43			

Четвертий критерій – форма, в якій компанії подають клієнтам свої послуги. Важливо розуміти, що незважаючи на індивідуальні особливості кожного підприємства, існують загальні архетипи поведінки і кількість зацікавлених певним з них клієнтів при інших рівних є показником кон'юнктури попиту. Безумовно, принцип диверсифікації справедливий і для даного критерію, але в будь-якому випадку головний напрямок можливо виділити:

- "Гуру". Основною рисою є наявність будь-якого виділеного вчення - як синтезованого певної школою / особистістю, так і успадкування вже поширених традицій. У наданні послуг акцент ставиться на долученні клієнта до певних "сакральних" знань. Підхід найбільш доречний при переманюванні клієнтів просунутого рівня, вже в деякій мірі знайомих з медитативними практиками. До цього типу відносяться: Transcendental Meditation, Jack Kornfield, Tara Brach.

- "Дозвілля". В першу чергу висвітлюється розважальний, оздоровчий і соціальний аспекти медитативних практик. Позиціонування підходить для залучення клієнтів, найбільш віддалених від медитативних практик, новачків. До цього типу відносяться: Spirit Rock, InsightLA, Mindful Way.

- "Психологія". Увага акцентується на вирішенні особистісних і психологічних проблем, що в свою чергу вимагає тривалого часу спілкування наставника з кожним окремим клієнтом, тому даний підхід позиціонування найбільш доречний при спеціалізації на приватних заняттях. До цього типу відносяться: Sharon Salzberg, McLean Meditation Institute.

- "Бізнес". Медитативні практики (зокрема - аспекти оздоровлення та особистісного зростання) в першу чергу підносяться як інструмент підвищення працездатності та соціалізації. Підхід спрямований суто на ділову сферу і в першу чергу служить для приваблення корпоративних замовлень і по-друге - на залучення таких категорій населення як бізнесмени, яппі, молоді фахівці різних областей. До цього типу можна віднести Landmark Worldwide.

- "Школа". Позиціонування компанії, як джерела практично застосованих знань і акцент на розвитку особистих умінь клієнта. Набагато менше уваги приділяється безпосередньо допомозі наставника клієнту у вирішенні яких би то не було особистих проблем. Такий тип найбільш підходить компаніям, що спеціалізуються на продажу навчальних матеріалів і online-курсів. До цього типу відносяться: American Meditation Institute, Chopra Center, Shambhala Publications.

Звичайно, вищевказані підходи не можна вважати вичерпною класифікацією для опису будь-якої компанії, що працює в сфері медитативних практик, проте ними обмежується сфера діяльності досліджуваних об'єктів.

П'ятим критерієм є цінова політика та цінове позиціонування. Крім свого прямого призначення, ціна може бути ефективним (і що важливо - недемонстративним) маркетинговим інструментом. Так, компанії, що спеціалізуються на бізнес-тренінгах

та персональному розвитку, мають в цілому більш високі ціни, ніж ті, які позиціонують свої послуги в область дозвілля або психотерапії. Це пояснюється не тільки тим, що клієнти даних категорій більш платоспроможні, а й тим, що для них сама ціна пропозиції є критерієм її цінності для них, оскільки (за інших рівних) говорить про її престижність.

Також варто відзначити практику проведення занять без фіксованої оплати, з вільними внесками, яка сприяє залученню категорій клієнтів з низькою платоспроможністю, а також медитаторів-початківців і тих, хто далекий від медитативних практик і спочатку не збирається витратити на заняття великі суми. Подібна практика дозволяє отримати максимально можливий прибуток навіть від безперспективних на перший погляд клієнтських груп, який був би, безумовно, загублений в разі високих розцінок, придбати послуги за якими такі групи не в змозі. Крім того, наявність декількох подібних цінових пропозицій на тлі загальних високих розцінок ще більше підвищує престижність компанії в очах забезпечених клієнтів, створюючи імідж соціальної відповідальності. Однак варто врахувати, що надмірна кількість подібних пропозицій навпаки знижує привабливість компанії для забезпечених клієнтів, які турбуючись про свою репутацію, не стануть зв'язуватися з компанією, яка зарекомендувала себе як така, що спеціалізується в першу чергу на неплатоспроможних і декласованих шарах суспільства.

Шостим критерієм можна назвати підхід до побудови реклами, що базується на напряму інформаційних потоків в застосовуваних рекламних прийомах: від третьої особи, або від компанії. При напрямку від імені компанії, інформація, яку отримує клієнт, має прямий і демонстративний характер. Це можуть бути новини, акції, реклама по ТБ і в мережі Internet, інтерв'ю в медіа. При напрямку від третьої особи, інформація, одержувана клієнтом, не має вираженого агітаційного характеру і має на меті побічно впливати на підвищення інтересу до компанії. Наприклад, відгуки та рекомендації нинішніх і колишніх клієнтів, статті про діяльність компанії, участь у громадській та / або благодійної діяльності, партнерська участь в певних заходах. Використання того, чи іншого напрямку залежить від бажаного образу компанії в очах клієнта - енергійної, що активно розширюється, що бореться за клієнта, або вже зрілої компанії певного рівня, за увагу якої клієнт повинен боротися сам.

Переважаю використовують рекламу від імені компанії: American Meditation Institute, Landmark Worldwide, McLean Meditation Institute, Mindful Way, Spirit Rock, Chopra Center.

Переважаю використовують рекламу від третьої особи: Jack Kornfield, Sharon Salzberg, InsightLA, Transcendental Meditation, Tara Brach.

Сьомий критерій пов'язаний з улаштуванням компанії. Так, серед досліджуваних об'єктів можна виділити два типи:

1. "Автократичний". Популярність компанії серед клієнтів будується на особистих якостях однієї людини, як правило - голови компанії, або головного

наставника, заняття з яким складають левову частку пропозицій компанії. Важливо розуміти, що даний тип компанії, будучи залежним від ключової фігури, може зіткнутися з певними проблемами діяльності (аж до її припинення) у разі неможливості її участі в діяльності підприємства з огляду на ті, чи інші причини. До таких можна віднести підприємства: American Meditation Institute, Jack Kornfield, McLean Meditation Institute, Sharon Salzberg, Tara Brach, Chopra Center, Shambhala Publications.

2. "Колективний". Компанія позиціонує себе як товариство в цілому рівних однодумців, без виділення ключової фігури і пропонує клієнтам багато різних наставників, що, як правило, спеціалізуються на різних аспектах медитативних практик. Ключовим фактором у формуванні такої компанії є її розмір і кількість персоналу і клієнтів. При подібному позиціонуванні малі компанії сприймаються клієнтами з недовірою та / або сумнівом, як такі, які не можуть надати переконливої аргументації для користування їх послугами. До таких можна віднести підприємства: Landmark Worldwide, Mindful Way, Spirit Rock, InsightLA, Transcendental Meditation.

Необхідно зазначити, що даний критерій не має ніякого відношення до організаційно-правової форми підприємства і не залежить від неї, так само як і організаційно-правова форма не залежить від даного критерія.

ВИСНОВКИ

В умовах інтенсифікації конкуренції підприємства галузі медитативних послуг США для збереження фінансово-економічної безпеки використовують різні моделі поведінки. Так, більш великі фірми намагаються провадити агресивну політику, роблять ставку на диверсифікації напрямків діяльності і швидкому напрацюванню нових клієнтів. Середні та малі підприємства притримуються стратегії збереження становища, більше приділяючи увагу підтриманню лояльності поточних клієнтів, а також намагаються користуватися можливостями кооперування з іншими підприємствами.

Варто відмітити такий фактор загострення конкуренції, як співпадання основних цільових груп клієнтів багатьох компаній, а також співпадання видів пропонуванних послуг. Разом з тим прослідковується наявність декількох клієнтських груп, що не

отримують достатньо уваги існуючих на ринку підприємств і можуть бути зайняті новими компаніями, що тільки виходять на ринок.

Ключовим критерієм подальшого розвитку ринку медитативних практик стає форма пропозиції компаніями своїх послуг. Зважаючи на особливості галузі, успішність тої, чи іншої компанії буде в першу чергу залежати від відповідності пропонованих рішень до особистісних якостей клієнта і не може бути підтримана традиційними бізнес-методами.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт компанії American Meditation Institute [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://americanmeditation.org>
2. Офіційний сайт компанії The Chopra Center [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.chopra.com>
3. Офіційний сайт компанії InsightLA [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.insightla.org>
4. Офіційний сайт компанії Jack Kornfield [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://jackkornfield.com>
5. Офіційний сайт компанії Landmark Worldwide [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.landmarkworldwide.com>
6. Офіційний сайт компанії McLean Meditation Institute [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mcleanmeditation.com>
7. Офіційний сайт компанії Mindful-Way [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mindful-way.com>
8. Офіційний сайт компанії Shambhala Publications [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.shambhala.com>
9. Офіційний сайт компанії Sharon Salzberg [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sharonsalzberg.com>
10. Офіційний сайт компанії Spirit Rock Insight Meditation Center [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.spiritrock.org>
11. Офіційний сайт компанії Tara Brach [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.tarabrach.com>
12. Офіційний сайт компанії Transcendental Meditation [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.tm.org>

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

БАГАТОЦІЛЬОВІ ДЕКРІПТАЦІЇ ГЕНЕРАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНО РОЗВИНУТИХ СИСТЕМ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ І ВИРОБНИЧИХ ОБ'ЄДНАНЬ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ**MULTIPURPOSE DEKRIPITATSII GENERATE FUNCTIONALLY ADVANCED SYSTEMS OF STRATEGIC MANAGEMENT ACTIVITIES OF INDUSTRIAL ENTERPRISES AND INDUSTRIAL ASSOCIATIONS AND THEIR USE IN THE DIAGNOSIS OF PROJECTING SUBSYSTEMS**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

У науковій статті сформовано парадигму універсальних методів створення функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань та їх використання при проектуванні і впровадженні підсистеми цілісної діагностики. Доведено, універсалізація проектних рішень за підсистемою діагностики та функціональне розвинення процесу її створення являють собою важливий напрямок розвитку у вдосконаленні організації економіко-аналітичного забезпечення систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань. Цей шлях універсального проектування забезпечує вибір оптимальних рішень

за рахунок використання великої кількості інформації, сприяє швидкому перенесенню практичного досвіду з одних об'єктів управління на інші, підвищує надійність проектних рішень та їх економічну ефективність, веде до скорочення термінів часу створення підсистеми управління і введення її в експлуатацію. Серед перспектив подальших розвідок у даному напрямку особливою актуальністю відрізняється питання організації обчислювального процесу при проектуванні та впровадженні діагностики в системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань.

В научной статье сформирована парадигма универсальных методов создания функционально развитых систем стратегического управления деятельностью предприятий и производственных объединений и их использование при проектировании и внедрении подсистемы целостной диагностики. Доказано, универсализация проектных решений по подсистеме диагностики и функциональное развитие процесса её создания представляют собой важное направление развития в совершенствовании организации экономико-аналитического обеспечения систем стратегического управления деятельностью предприятий и производственных объединений. Этот путь универсального проектирования обеспечивает выбор оптимальных решений за счёт использования большого количества информации, способствует быстрому переносу практического опыта из одних объектов управления на другие, повышает надёжность проектных решений и их экономическую эффективность, ведёт к сокращению сроков создания подсистемы и ввода её в эксплуатацию. Среди перспектив дальнейших исследований в данном направлении особой актуальностью отличается вопрос организации вычислительного процесса при проектировании и внедрении функции диагностики в системах стратегического управления деятельностью предприятий и производственных объединений страны.

In the scientific article formed paradigm of universal methods of creating a functionally advanced system of strategic management activities of enterprises and production associations and their use in the design and implementation of diagnostic subsystem. Proved universalization of design decisions on diagnostic subsystem and the functional development of its creation process represent an important direction of development in the improvement of the organization of economic and analytical support systems, strategic management activities of enterprises and industrial associations. This way of universal design provides a choice of optimal solutions through the use of a large amount of information contributes to the rapid transfer of experience from one control objects on the other, increases the reliability of design solutions and their cost-effectiveness, leads to a reduction in terms of the creation of the control subsystem and input it into operation. Among the prospects for further research in this area of particular relevance is different question of the organization of the computational process in the design and implementation of diagnostic systems in strategic management activities of enterprises and industrial associations, more.

Ключові слова: використання, виробниче об'єднання, діагностика, метод, підприємство, підсистема, проектування, система стратегічного управління, створення, універсальний, функціонально розвинута, економіка

Ключевые слова: диагностика, использование, метод, подсистема, проектирование, производственное объединение, система стратегического управления, создания, универсальный, функционально развитая, экономика

Keywords: diagnosis, use, method, subsystem, design, production association, the system of strategic management, creation, universal, functional development

ВСТУП

Організація робіт із проектування та впровадження діагностики на підприємствах (об'єднаннях) диктує необхідність пошуку шляхів вирішення даної проблеми з мінімальними витратами і в найкоротші терміни. Один із шляхів – індивідуальне проектування, нарощування числа організацій, що проектують діагностику, та підготовка спеціалістів потрібного профілю. Цей екстенсивний шлях, природно, повинен передбачатися у спільних проектах створення цільових систем управління. Однак, ознайомившись з науковими дослідженнями провідних вчених-економістів із означеної тематики, таких як Т. Викулина [1], В.О. Грабауров [2], В. Железняков [3], М.С. Журко [4], Л.М. Иванов [5], О.В. Корольов [6], С.І. Крилов [7], Є.Б. Моргунов [8], В.В. Окрепилов [9], В.П. Савчук [10], І. В. Федоренко [11] і інших, необхідно відзначити, він не вичерпує проблеми створення в системах стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань підсистеми діагностики. По-перше, розширення проектної бази пов'язане з великими витратами на розробку кожного проектного рішення, і, по-друге, в цьому випадку неминучим виступає відносно низька якість проектування. Тому, більш кращий інтенсивний шлях проектування та впровадження економіко-аналітичних розрахунків, що ґрунтується на підвищенні інноваційного рівня робіт, який полягає в універсалізації проектних рішень, самого проектування.

МЕТА РОБОТИ полягає у формуванні парадигми універсальних методів створення систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань та їх використання при проектуванні і впровадженні підсистеми діагностики, ін.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою статті виступає діалектичний метод та основні положення теорії діагностики, системи управління. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення і формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретичних методик функції діагностики, системи управління); *економіко-статистичний*, *розрахунково-конструктивний*, *порівняльний* (при аналізі та оцінці стану універсальних методів створення систем стратегічного управління діяльністю підприємств і їх використання при проектуванні діагностики); *групування* (з метою характеристики універсальних проектних рішень функції діагностики за їх окремими рівнями); *метод економіко-математичного моделювання* (при визначенні складу проектних рішень та з використанням методологічних матеріалів формування проекту системи) і ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Досвід формування та впровадження функції

економічної діагностики надав змогу визначити кілька рівнів універсальних елементів методу, які можуть бути багаторазово використані на функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань в процесі створення підсистеми інтегрованої економічної діагностики. Зокрема, універсалізація проектних рішень в області підсистеми економічної діагностики може бути досягнута: на рівні підсистеми управління в цілому; на рівні елементів, таких, що забезпечують; на рівні комплексів задач і окремих завдань; на рівні окремих частин завдань.

Розробка універсальних проектних рішень всіх рівнів підсистеми економічної діагностики будується на таких основних принципах: єдиній методології (основою має бути єдина структура управління, яка задовольняє головним принципам функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань і не залежить від специфіки конкретних форм суб'єктів виробничо-господарської діяльності як об'єктів управління); цільової спрямованості (вихідним пунктом створення підсистеми повинні бути чітко сформульовані цілі, які узгоджуються з цілями управління в цілому); системності (підсистема повинна представляти органічний компонент всієї системи управління); перспективності (підсистема повинна бути розрахована на можливість зміни в перспективі цілей системи управління та окремих її частин); варіантності (функція управління повинна передбачати можливість модифікації, виходячи зі специфіки різних функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань); етапності (підсистема повинна враховувати створення систем управління за стадіями та етапами впровадження); ефективності (підсистема повинна забезпечувати отримання економічного ефекту при її впровадженні).

Розглянемо більш детально змістовну характеристику універсальних проектних рішень в функції економічної діагностики за їх окремими рівнями.

Універсальне проектне рішення на рівні підсистеми управління – найбільш загальний рівень універсалізації – включає комплекс універсальних проектних рішень, що регламентують загальні положення із організації діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань. Зокрема, на цьому рівні потрібно виступає універсалізація цілей та критеріїв оцінки якості функціонування підсистеми, її функціональної структури, складу задач і їх інформаційного взаємозв'язку, механізму та процедур обробки інформації, найважливіших компонентів методологічного, економічного, інформаційного, технічного і організаційного забезпечення. Універсальне проектне рішення на рівні підсистеми економічної діагностики в цілому має передбачати

використання універсальних методів та форм представлення економіко-аналітичних даних, застосування універсальних алгоритмів і програм вирішення задач діагностики, використання стандартних елементів обчислювального комплексу та універсальної схеми технологічного процесу збору, передачі і обробки даних, застосування універсальних структур та положень про служби, що займаються діагностикою, а також універсальної схеми організації робіт із проектування та впровадження системи управління.

Як показав сучасний досвід універсального проектування, впровадження універсального проектного рішення на рівні функції економічної діагностики в цілому можливо в галузевому та навіть міжгалузевому масштабах не тільки для функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань, що мають однаковий тип виробництва, системи внутрішньогосподарського планування.

Більш широкі можливості для застосування відкриваються у зв'язку із універсалізацією проектних рішень на рівні окремих, таких, що забезпечують елементів методу підсистеми управління: методологічного, інформаційного, економетричного, технічного й організаційного та інших видів забезпечення.

Універсалізація методологічного забезпечення підсистеми економічної діагностики передбачає створення єдиних інструктивно-методологічних матеріалів, які визначають зміст і принципи проведення функції діагностики функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань. Універсальність в методологічному забезпеченні системи управління досягається, по-перше, за рахунок застосування універсальних економіко-аналітичних методів та прийомів, що виступають прийнятними в умовах всіх функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань, та, по-друге, деякою надмірністю запропонованих методологічних рішень, викликаною необхідністю орієнтації на вузьку специфіку окремих груп функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань. З цією метою, наприклад, в універсальні методологічні матеріали з діагностики функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань були включені рішення з урахуванням особливостей економіко-аналітичного забезпечення в умовах управління суб'єктами виробничо-господарської діяльності та таке ін.

Сучасна передова практика яскраво показує, що за різними частинами методологічного забезпечення підсистеми управління досягається не однакова ступінь універсальності. Одні складові фрагменти теоретико-методологічних проектних рішень можуть бути визнані універсальними в загальногалузевому масштабі, інші – в міжгалузевому та треті - в

галузевому.

Універсалізація проектних рішень в інформаційному забезпеченні підсистеми економічної діагностики передбачає застосування єдиного складу і єдиної термінології техніко-економічних показників, єдиних класифікаторів показників, єдиних інформаційних мов, єдиних принципів побудови банку даних підсистеми, універсальних методів та процедур обробки, накопичення, зберігання і передачі інформаційних даних. Наприклад, вироблення проектів щодо організації банку даних підсистеми вимагає вибору єдиних методів запису інформації на машинні носії, єдиних методів організації інформації на машинних носіях, єдиних методів розміщення інформації в зовнішній пам'яті, єдиних методів організації роботи з інформацією банку даних та інше. Навіть це неповне перерахування вимог, які необхідно виконати при створенні універсальних проектних рішень із інформаційного забезпечення підсистеми управління, свідчить про складність досягнення універсальності.

Універсалізація проектних рішень у економетричному забезпеченні підсистеми економічної діагностики – це, перш за все, використання єдиних алгоритмічних мов, застосування єдиних уніфікованих алгоритмів і програм для вирішення економіко-аналітичних завдань, широке використання стандартних програм пошуку, вибірки інформаційних даних та інше. Одне із принципових рішень – орієнтація на базову мову універсальних проектних рішень. Дана мова програмування повинна бути пристосована до вирішення завдань економічної діагностики в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань (вона забезпечує простоту написання програм, налагодження та внесення наступних змін), ін. Універсальне економетричне забезпечення підсистеми повинно забезпечувати можливість «настройки» на різні структури комплексу технічних засобів, різні вихідні масиви, різні алгоритми розрахунку, різні форми вихідної економіко-аналітичної інформації. Разом із тим досвід показує, що застосування універсального економетричного забезпечення за підсистемою інтегрованої економічної діагностики в конкретних випадках нерідко веде до зайвої завантаженості пам'яті машин електронних цифрових, а універсальні програми вирішення економіко-аналітичних завдань мають іноді гірші характеристики в порівнянні із програмами, спеціально пристосованими до особливостей конкретної функціонально розвинутої системи стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань і інше.

Універсалізація проектних рішень в технічному забезпеченні підсистеми економічної діагностики передбачає однаковість технічної бази, заснованої на використанні стандартних технічних засобів. Найбільш складні питання універсального проектування технічного забезпечення функції економічної діагностики: виділення універсальних

елементів методу комплексу технічних засобів, визначення їх розмірів та параметрів сумісності для спільного використання різних функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань. З цієї точки зору можуть бути вироблені універсальні проектні рішення з таких компонентів комплексу технічних засобів, як пристрої реєстрації та збору даних, пристрої введення-виведення інформації, центральний процесор і допоміжні машини електронні цифрові, пристрої передачі даних та таке інше. Використання універсальних проектних рішень на практиці показує, універсальні елементи методу за комплексом технічних засобів володіють значною стійкістю в різних умовах їх використання і інше.

Останнім часом процес сучасної універсализації в області складових технічного забезпечення йде шляхом загального створення, формування та впровадження проблемно-орієнтованих комплексів технічних засобів і інше.

Універсализація проектних рішень управління в області організаційного забезпечення підсистеми інтегрованої економічної діагностики стосується переліку питань, пов'язаних із визначенням універсального складу внутрішніх структурних підрозділів, що виконують функції діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та виробничих об'єднань, розробки універсальних положень, що встановлюють перелік і зміст економіко-аналітичних функцій для кожного внутрішнього підрозділу і визначають характер взаємовідносин структурних підрозділів, а також розробки універсальних штатних розкладів окремих складових ланок і універсальних посадових інструкцій, вказівок, ін.

Сучасний досвід універсального проектування підсистеми інтегрованої економічної діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань показує, що з різних аспектів розроблювальних проектних рішень в галузі інформаційного, економетричного, технічного і організаційного забезпечення підсистеми діагностики може бути досягнута неоднакова ступінь універсальності. Внаслідок цього переважна частина універсальних проектних рішень за такими, що забезпечують елементами методу підсистеми управління без будь-яких змін може бути впроваджена лише в галузевому масштабі. І лише окремі рішення, як правило, загального характеру, мають універсальну структуру побудови, що задовольняє вимогам їх застосування в міжгалузевому та загальногалузевому масштабах, багато ін.

Більш високий ступінь універсальності проектних рішень управління за підсистемою інтегрованої економічної діагностики може бути отриманий на рівні завдань. Під універсальним проектним рішенням на рівні задачі розуміється робоча документація, що регламентує методологічне, інформаційне, економетричне, технічне і

організаційне забезпечення, необхідна для розробки і функціонування однієї або кількох завдань системи. Універсальність економіко-аналітичних завдань забезпечується гнучкістю проектних рішень за входом та виходом інформації за рахунок орієнтації на роботу не із документами, а з масивами, використанням універсальних алгоритмів розрахунку економіко-аналітичних показників, застосуванням стандартних програм обробки інформаційних даних та таке інше. Окремі універсальні завдання економічної діагностики будуються як багатоваріантні, тобто універсальне проектне рішення однієї і тієї ж задачі включає в себе кілька моделей її вирішення, орієнтованих на використання в умовах різних функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань. Завдяки такому підходу проектні рішення за багатьма завданнями підсистеми економічної діагностики набувають високу ступінь універсальності. Про це свідчить той факт, що цілий ряд універсальних проектних рішень задач підсистеми, які утворюють, зокрема, комплекси задач діагностики праці і заробітної плати, діагностики використання матеріальних ресурсів, діагностики ефективності використання основних засобів (фондів) та інші, допускає їх впровадження в загальногалузевому масштабі без будь-яких доопрацювань. Разом із тим в підсистемі інтегрованої економічної діагностики наявні проектні рішення задач, що мають і більш вузьку область застосування (наприклад, задача діагностики випуску готової продукції розрахована на застосування тільки в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та виробничих об'єднань тощо), але кількість зазначених управлінських рішень в функції порівняно незначна і ін.

Універсальні проектні рішення всередині окремих завдань будуються за модульною ознакою. Універсальне проектне рішення на рівні модуля – найнижча в класифікації проектних рішень за підсистемою інтегрованої економічної діагностики, що регламентує елементарні універсальні компоненти, на основі яких синтезуються проектні рішення більш високих рівнів. При проектуванні задач діагностики можуть бути виділені наступні модулі: організація рішення задачі, принципова схема рахунку, машинний алгоритм, структури інформаційних масивів, програми вирішення задачі, форми вхідних та вихідних документів, інструктивні матеріали з підготовки даних, проведення розрахунків і використання результатної інформації тощо.

Найважливішою ознакою універсальних модулів повинна бути багатоваріантність. Із цією метою, наприклад, алгоритми вирішення економіко-аналітичних завдань розчленовують на самостійні частини з виділенням загальних та змінних. Будь-яка із змінних частин при зміні умов вирішення завдання може бути замінена іншою. Необхідність заміни виникає при зміні методики розрахунку економіко-аналітичних показників, зміні числових діапазонів

використовуваних параметрів і таке інше. Така операція вимагає лише ув'язки знову введеного модуля на вході та виході з суміжними модулями. Крім того, формування модулів проводиться із урахуванням варіантності їх «налаштування» на різну комплектність машин електронних цифрових, на різні умови введення-виведення інформації. Даний підхід забезпечує, як показує сучасна практика, найбільшу гнучкість у «прив'язці» універсальних проектних рішень за підсистемою економічної діагностики на конкретних функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань та створює сприятливі умови для удосконалення самого процесу проектування.

Універсализація проектних рішень підсистеми інтегрованої економічної діагностики на рівні модулів дозволяє ставити в практичній площині питання про розробку універсальних алгоритмів сучасного проектування, впровадження за допомогою сучасних машин електронних цифрових як підсистеми управління в цілому, так і її окремих частин у відповідності з індивідуальними умовами конкретних функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань і галузей тощо. При цьому сучасною системою проектування буде вважатися така система, яка здатна, використовуючи бібліотеку модулів, на підставі завданих характеристик самостійно синтезувати робочі проекти підсистеми для конкретних об'єктів управління.

Принципова можливість сучасного проектування функції економічної діагностики ґрунтується на тому положенні, що кожен економіко-аналітичний модуль можна розглядати як точку в n -вимірному просторі, утвореному характеристиками (факторами) впливу, прийнятими в якості осей координат. Вибір того чи іншого модуля визначається набором відповідних інтервальних значень характеристик впливу. Зміна їх обумовлюється неоднаковими техніко-організаційними умовами виконання функції діагностики на різних функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань і ін.

Для сучасної реалізації модульного синтезу необхідно мати достатньо повну бібліотеку економіко-аналітичних модулів, орієнтованих на різні типи функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань і різні умови виконання функції інтегрованої економічної діагностики, а також опис відносин між модулями та значеннями визначаючих їх характеристик. Тоді, введення в машину електронну цифрову отриманої від замовника інформації дозволить самостійно здійснити синтез потрібної підсистеми управління. У разі відсутності в бібліотеці необхідного модуля машина електронна цифрова повинна розробляти його згідно із вказаними параметричними даними. Беручи до уваги ту обґрунтовану обставину, що вся необхідна початкова інформація буде знаходитися в

пам'яті машини електронної цифрової, синтезування доцільно здійснювати за допомогою програми генератора та ін.

Цілковито природно, що розробка сучасної системи модульного синтезу як одного із універсальних методів створення функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань – складна проблема, вирішення якої потребує відносно тривалого часу. Так, перехід до універсальних методів створення функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань вимагає досить повних фондів універсальних проектних рішень, що забезпечують можливість отримання будь-якої модифікації системи відповідно до запитів замовника, вдосконалення методології універсального проектування і організації управління розробкою систем, формування потужної науково-виробничої бази відносно створення та впровадження універсальних проектних рішень, поглиблення спеціалізації організацій-розробників і інше.

Тому, в організації проектування та впровадження підсистеми інтегрованої економічної діагностики в функціонально розвинуті системи стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань на базі універсальних проектних рішень переважає поки підхід, сутність якого зводиться до наступних моментів: на базі відповідних положень та інструктивно-методологічних матеріалів із складу і змісту робочої документації створюють бібліотеку (фонд) універсальних проектних рішень за підсистемою; допрацьовують та доводять до рівня універсальних створені раніше і функціонуючі проектні рішення; розробляють методологію формування підсистеми на основі універсальних проектних рішень; проводять дослідження характеристик об'єкта управління виходячи із цілей та вимог сучасної функції діагностики; визначають попередній перелік універсальних проектних рішень, які доцільно включити до складу підсистеми для конкретного об'єкта; визначають попередній перелік оригінальних проектних рішень, які доцільно використовувати при формуванні підсистеми для конкретного об'єкта; приводять порівняльну оцінку ефективності застосування при формуванні підсистеми для об'єкта управління універсальних і оригінальних проектних рішень; розробляють методологічні матеріали щодо «прив'язки» та впровадження проекту функції на об'єкті управління; організовують впровадження проекту підсистеми на об'єкті управління у складі відповідних етапів та черг; визначають остаточний склад проектних рішень і з використанням методологічних матеріалів здійснюють формування проекту системи як, формула (кліше) (1):

$$S_{np} = \sum_{i=1}^n \text{УПР} + \sum_{i=1}^m \text{ОПР}, \quad (1)$$

де сукупності: S_{np} - універсальних та оригінальних проектних рішень, включених до

складу підсистеми управління; $\sum_1^n УПР$ -
 універсальних проектних рішень, що реалізують
 функції підсистеми управління; $\sum_1^m ОПР$ -
 оригінальних проектних рішень, реалізують функції
 підсистеми управління.

ВИСНОВКИ

Таким чином, універсалізація проектних рішень за підсистемою діагностики та функціональне розвинення процесу її створення являють собою важливий напрямок розвитку у вдосконаленні організації економіко-аналітичного забезпечення систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань. Цей шлях універсального проектування забезпечує вибір оптимальних рішень за рахунок використання великої кількості інформації, сприяє швидкому перенесенню практичного досвіду із одних об'єктів управління на інші, підвищує надійність проектних рішень та їх економічну ефективність, веде до скорочення термінів створення підсистеми управління і введення її в експлуатацію. Серед перспектив подальших розвідок у вищезначеному напрямку особливою актуальністю відрізняється ключове питання організації обчислювального процесу при проектуванні та впровадженні функцій діагностики в системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і виробничих об'єднань, ін.

Список використаних джерел

1. Викулина, Татьяна. Анализ платежеспособности и финансовой устойчивости / Викулина Татьяна. - Москва: Лаборатория книги, 2010. - 152с.
2. Грабауров, В.А. Информационные технологии

для менеджеров / В.А. Грабауров.- Москва: Финансы и статистика, 2002.- 366, [1]с.: ил., табл.; 21см.

3. Железняков, В. Проблемы повышения конкурентоспособности и эффективности предприятия / В.Железняков.- Москва: Лаб. книги, 2010. - 74 с.

4. Журко, М.С. Разработка стратегии организации [Текст] / М.С. Журко. – Москва: Лаборатория книги, 2010. – 95 с.: иллюстрации, таблицы.

5. Иванов, Л. Н. Анализ стратегических решений (эвристика) [Текст] / Л. Н. Иванов. - Москва: РИОР, 2010. - 176с.: ил., табл.; 21см. - (Научная мысль).

6. Королёв, О.В. Маркетинговый аудит предприятия [Текст] / О.В. Королёв. - Москва: Лаборатория книги, 2010. - 102 с.: иллюстрации, таблицы.

7. Крылов, С.И. Развитие методологии анализа в сбалансированной системе показателей [Текст] / Сергей Иванович Крылов. – Москва: Финансы и статистика, 2010. – 149, [1] с.: иллю., табл.; 21 см.; ISBN 978-5-279-03458-1.

8. Моргунов, Е.Б. Как оценить платежеспособность и финансовую устойчивость коммерческой организации / Е.Б.Моргунов. – М.: Лаб. книги, 2010. - 148с. - Режим доступа: <http://www.biblioclub.ru/index.php?page=book&id=97097>.

9. Окрепилов, В.В. Экономика качества [Текст] / В.В. Окрепилов. - Санкт-Петербург: Наука, 2011.- 629 с.: иллустр., цвет. иллустр., портр.; 25см.

10. Савчук, В.П. Диагностика предприятия: поддержка управленческих решений / В.П. Савчук.- М.: БИНОМ. Лаб. знаний, 2014. - 174, [1] с.: ил., табл.

11. Федоренко, И.В. Аудит: расширяем границы науки: (теория и методология): монография / И.В. Федоренко. - М.: ИНФРА-М, 2013. - 99, [1]с.

МЕЛЬНИК

Ольга Григорівна
olia_melnyk@ukr.net

УДК 336.6:658.1:34

АДАМІВ

Марта Євгенівна
marta_adamiv@i.uaЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА БАНКРУТСТВА БІЗНЕС-ОРГАНІЗАЦІЙ¹

EUROPEAN EXPERIENCE OF NORMATIVE AND METHODOLOGICAL SUPPORT FOR BUSINESS ORGANIZATIONS INSOLVENCY AND BANKRUPTCY DIAGNOSTICS

д.е.н., професор, завідувач кафедри, Національний університет «Львівська політехніка», Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту, кафедра зовнішньоекономічної та митної діяльності

к.е.н., асистент, національний університет «Львівська політехніка», Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту, кафедра зовнішньоекономічної та митної діяльності

У статті обґрунтовано актуальність гармонізації вітчизняної нормативно-методичної бази діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій в умовах європейської інтеграції. Досліджено та систематизовано кращу законодавчу практику провідних європейських держав у сфері визнання неплатоспроможності та банкрутства підприємств, а також виокремлено ключові напрями гармонізації вітчизняної нормативно-методичної бази у цій сфері.

В статті обґрунтовано актуальність гармонізації отечественной нормативно-методической базы диагностики неплатежеспособности и банкротства бизнес-организаций в условиях европейской интеграции. Исследована и систематизирована лучшая законодательная практика ведущих европейских государств по признанию неплатежеспособности и банкротства предприятий, а также выделены ключевые направления гармонизации отечественной нормативно-правовой базы в этой сфере.

In the article the actuality of the harmonization of national normative and methodical framework for insolvency and bankruptcy diagnostics of business organizations in terms of European integration is grounded. The best legislative practice of leading European countries in the field of insolvency and bankruptcy recognition at enterprises is investigated and systematized, as well as the key directions of national normative and methodical framework harmonization in this area are singled out.

Ключові слова: діагностика, нормативно-методична база, гармонізація, європейський досвід, європейська інтеграція

Ключевые слова: диагностика, нормативно-методическая база, гармонизация, европейский опыт, европейская интеграция

Keywords: diagnostics, normative and methodical framework, harmonization, European experience, European integration

1. Публікація містить результати досліджень, проведених за грантом Президента України за конкурсним проектом Ф 66 Державного фонду фундаментальних досліджень

ВСТУП

На сучасному шляху активних прагнень здобути статус розвиненої європейської держави Україна повинна продемонструвати гармонійну відповідність різних суспільних сфер визнаним європейським стандартам. В сучасних умовах рецесії національної економіки, що супроводжується низькими фінансовими параметрами функціонування вітчизняних бізнес-структур та високою частотою декларування банкрутства підприємств, пріоритетним компонентом гармонізаційного процесу має стати державний інститут банкрутства. Адже не новиною є той факт, що саме за допомогою якісного

нормативно-методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій європейські держави змогли значною мірою забезпечити виживання та збереження цілісності тих суб'єктів господарювання, що володіють економічним потенціалом для відновлення та продовження нормального функціонування, ліквідацію усіх економічно неактивних підприємств, попередження та уникнення загрози банкрутства у діяльності підприємницьких структур. На жаль, як свідчать результати вивчення та аналізування вітчизняної нормативно-методичної бази у досліджуваній сфері, чинне національне законо-

давство характеризується істотними протиріччями, неузгодженостями та невідповідностями європейським вимогам, що значною мірою перешкоджає, насамперед, прогресивному розвитку вітчизняної економіки та успішній інтеграції України у Європейський Союз.

Ознайомлення із теоретико-прикладними матеріалами за проблемою дає підстави стверджувати про те, що на сьогодні практично немає спеціалізованих напрацювань у сфері дослідження європейського досвіду нормативно-методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-структур задля подальшої гармонізації вітчизняного законодавства, що є об'єктивною необхідністю євроінтеграційного процесу. Таким чином, не вирішеним актуальним завданням сьогодення є ґрунтовне дослідження кращої європейської законодавчої практики діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій з метою встановлення її ключових переваг та особливостей імплементації.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні досвіду провідних європейських держав у сфері нормативно-методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною базою для реалізації дослідження стали нормативно-правові акти різних європейських держав, що регулюють процес діагностики неплатоспроможності та банкрутства підприємств, спеціалізовані науково-практичні праці, дані різноманітних міжнародних агентств. Одержання результатів роботи було забезпечено за допомогою використання таких методів дослідження: теоретичного узагальнення – для систематизації положень різноманітних нормативно-правових актів та науково-практичних матеріалів; аналізу – для критичного аналізу європейського досвіду нормативно-методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства підприємницьких структур; порівняння – для виокремлення переваг та недоліків нормативно-правових баз різних європейських держав, та інші.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для визначення найбільш прогресивних європейських держав, котрі володіють якісними нормативно-методичними базами у сфері діагностики неплатоспроможності суб'єктів господарювання, звернемось до визнаної міжнародної рейтингової системи Doing Business [1], в межах якої одним із параметрів оцінювання країн світу є комплексний індикатор вирішення справи у сфері неплатоспроможності підприємств. Вказаний індикатор дає змогу ідентифікувати недоліки чинного законодавства країни у сфері діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій, а також ключові процедурні та адміністративні перешкоди за цим напрямом. Варто зазначити, що в межах вказаного індикатора оцінюються наступні субіндикатори: часові затрати на задоволення вимог

кредиторів; фінансові витрати на ведення справи про неплатоспроможність; кінцевий результат у справі про неплатоспроможність; коефіцієнт повернення заборгованості; індекс ефективності нормативно-правової бази країни у сфері неплатоспроможності та банкрутства підприємств, який включає чотири субіндекси (індекс відкриття справи щодо неплатоспроможності бізнес-організації, індекс управління майном боржника, індекс процедури реорганізації та індекс участі кредиторів).

На підставі результатів рейтингування різних держав світу за критерієм вирішення справ щодо неплатоспроможності підприємств та зокрема ефективності національних нормативно-правових баз у цій сфері, котре проводилось в межах міжнародної рейтингової системи Doing Business у 2015 р. [1], а також враховуючи рівень розвитку економіки країн та її господарського арсеналу зокрема, виокремимо провідні європейські держави, які володіють прогресивними законодавчими базами у досліджуваній сфері: Німеччина (одержала 15 балів із 16 максимально можливих балів), Італія (13,5 балів), Польща (12,5 балів), Іспанія (12 балів), Нідерланди (11,5 балів), Великобританія (11 балів), Франція (11 балів). Варто зауважити, що у 2015 р. вітчизняна нормативно-правова база діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій була оцінена лише у 8,5 балів, а Україна посіла 141 місце у досліджуваній сфері серед усіх країн світу [2].

Серед вищеперелічених європейських держав слід виокремити Польщу, котра може стати найбільш реальним орієнтиром для України у контексті проведення реформ нормативно-правової бази з огляду на останні інноваційні зміни польського законодавства у сфері діагностики неплатоспроможності й загрози банкрутства підприємств, що були введені у дію 1 січня 2016 р. відповідно до Закону Канцелярії Польського Сейму «Про реструктуризацію» № 978 від 15 травня 2015 р. [3].

Насамперед, розглянемо ключові підстави для офіційного визнання неплатоспроможності суб'єкта господарювання та оголошення його банкрутом, котрі затверджені у Законі Канцелярії Польського Сейму «Про банкрутство» № 60 (535) від 28 лютого 2003 р. з останніми змінами та доповненнями [4]. Згідно із положеннями вказаного Закону банкрутом визнається боржник, який є неплатоспроможним, тобто, втратив здатність погашати свої грошові зобов'язання. При цьому також зазначається, що боржник є неплатоспроможним, якщо невиконання ним своїх грошових зобов'язань триває понад три місяці. Щодо безпосередньо юридичної особи, то така особа визнається неплатоспроможною ще й за умови, якщо сума її грошових зобов'язань перевищує вартість майна, а такий стан суб'єкта господарювання утримується понад 2 роки. Водночас у Законі роз'яснено, що грошові зобов'язання боржника перевищують вартість його майна у тому випадку, якщо відповідно до даних балансу такого суб'єкта господарювання його грошові зобов'язання, окрім забезпечень за зобов'язаннями та зобов'язань перед

пов'язаними сторонами, перевищують вартість його активів, а такий стан продовжується понад 2 роки.

Як зазначає Петр Зіммерман, голова Правління польської організації із реструктуризаційних питань [5], донедавна переважна більшість порушених справ про банкрутство польських підприємств завершувалась їх ліквідацією. Натомість, за допомогою реструктуризаційних заходів, передбачених положеннями нового Закону [3], бізнес-структури одержують значно ширші можливості для відновлення діяльності навіть в умовах критичного фінансового стану. Такий досвід перейнятий із законодавчої практики США, де суб'єкти господарювання мають змогу навіть на межі збитковості провести реструктуризаційні заходи у цілях збереження підприємства та забезпечення його стабільного функціонування. Окрім того, положеннями Закону «Про реструктуризацію» [3] передбачено також максимально можливе врахування інтересів кредиторів, захист їхніх вимог до боржника, розширення права участі та впливу на перебіг судового розгляду справи про банкрутство їхнього боржника. При цьому, як наголошує Петр Зіммерман [5], такими змінами зможуть успішно скористатись ті підприємства, на котрих фахівцями постійно реалізуються цільові діагностичні процедури та вчасно ідентифікуються проблеми діяльності.

Так, Законом «Про реструктуризацію» [3] у Польщі передбачено чотири способи уникнення ліквідації суб'єкта господарювання залежно від ступеня загрози банкрутства: укладання часткової домовленості боржника з вибраними кредиторами стосовно тих зобов'язань, реструктуризація яких матиме визначальний вплив на подальшу діяльність боржника; укладання домовленості боржника з кредиторами щодо реструктуризації зобов'язань без залучення судових органів; проведення реструктуризації зобов'язань боржника за спрощеною процедурою; проведення санаційних заходів, в межах яких відбувається реструктуризація зобов'язань, а боржник володіє обмеженим правом управляти своїм майном.

Окрім досвіду Польщі щодо регулювання особливостей діагностики неплатоспроможності та банкрутства підприємницьких структур, доцільно також більш ретельно розглянути законодавчу практику Німеччини у досліджуваній сфері з огляду на одержану найвищу оцінку за її ефективність.

Так, ключовим нормативно-правовим актом Німеччини, що регулює особливості діагностування неплатоспроможності та банкрутства суб'єктів господарювання, є Кодекс «Про неплатоспроможність» від 1.01.1999 р. [6]. Варто зазначити, що вказаний Кодекс від дати його прийняття був істотним чином модифікований у 2012 р. та 2014 р. з урахуванням законодавчих практик США та Великобританії у цілях зміцнення позицій кредиторів та удосконалення інструментарію реструктуризації боржника. Таким чином, на сучасному етапі німецьке законодавство у сфері порушення та ведення справи про неплатоспроможність підприємницьких структур,

насамперед, спрямоване на задоволення вимог кредиторів боржника шляхом продажу майна останнього та справедливого розподілу одержаних доходів, або досягнення домовленості між кредиторами та боржником у спеціальному плані відновлення платоспроможності боржника та збереження його цілісності як господарської одиниці.

Відповідно до ст. 13 ч. 1 Кодексу «Про неплатоспроможність» [6] справа про визнання неплатоспроможності боржника може бути порушена на підставі офіційного запиту кредиторів або самого боржника. При цьому відкриття такої справи уможливлується лише за наявності низки причин, котрі прописані у ст. 17-19 ч. 1 Кодексу. Зокрема, ключовою причиною у цьому контексті є неплатоспроможність боржника, яка розглядається як неспроможність суб'єкта господарювання погашати свої зобов'язання на дату їх виплати, тобто, простежується зупинка виплат підприємства за зобов'язаннями. Також боржник має право подати власний запит на порушення справи про його неплатоспроможність в умовах існування загрози, котра неминуче призведе до виникнення його неплатоспроможності. При цьому вважається, що така загроза існує для суб'єкта господарювання, якщо він ймовірно буде не здатен здійснити виплати за своїми поточними зобов'язаннями на дату їхнього погашення. Наступною причиною порушення справи про неплатоспроможність боржника є наявність у нього надмірної заборгованості, що проявляється у випадку, якщо активів боржника недостатньо для покриття усіх його існуючих зобов'язань [6-7].

За німецьким законодавством судові процедури у справах про неплатоспроможність підприємницьких структур реалізуються у два етапи попереднього та остаточного розгляду справи. Попередні судові процедури ґрунтуються на перевірці заявлених кредиторами або боржником підстав для визнання останнього неплатоспроможним. При цьому для реалізації попереднього етапу судом формується комітет кредиторів, який обирає керуючого для провадження попередніх процедур щодо перевірки платоспроможності боржника. Таким чином, забезпечується максимальне врахування інтересів кредиторів під час ведення справи про визнання неплатоспроможності боржника. Надалі на підставі висновків керуючого суд приймає рішення стосовно необхідності відкриття завершальної судової справи проти неплатоспроможного підприємства у випадку існування підтверджених ознак його неплатоспроможності та наявності у боржника достатнього майна для покриття витрат на ведення судових процедур. Як правило, для реалізації завершальної судової процедури про визнання неплатоспроможності боржника судом призначається той самий керуючий, який вів справу попереднього оцінювання платоспроможності боржника [6-7].

Стосовно законодавчих практик у сфері діагностування неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій інших європейських держав, то у табл. 1 наведено характеристику ключових процедур діагностики неплатоспроможності підприємств провідних країн Європи.

Таблиця 1

Нормативно-методичні процедури діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій провідних європейських держав [систематизовано авторами на підставі [3-10]]

Країни	Діагностичні процедури у сфері неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій
1	2
Велико-британія	1. Процедури до визнання неплатоспроможності боржника: 1.1. Укладання домовленості між боржником та кредиторами або акціонерами щодо об'єднання, злиття організацій, тощо з метою зміни прав останніх. 1.2. Добровільне укладання домовленості боржника з його кредиторами стосовно виплати його зобов'язань впродовж встановленого періоду часу. 1.3. Призначення судовим органом незалежного керуючого справою боржника. 1.4. Призначення судовим органом керуючого справою боржника від імені кредиторів. 2. Процедури після визнання неплатоспроможності боржника: 2.1. Укладання домовленості між боржником та кредиторами або акціонерами щодо об'єднання, злиття організацій, тощо з метою зміни прав останніх. 2.2. Добровільне укладання домовленості боржника з його кредиторами стосовно виплати його зобов'язань впродовж встановленого періоду часу. 2.3. Призначення судовим органом незалежного керуючого справою боржника. 2.4. Призначення судовим органом керуючого справою боржника від імені кредиторів. 2.5. Ліквідація (ліквідація підприємства боржника та аналогічні процедури, які застосовуються до визнання його неплатоспроможності).
Люксем-бург	1. Процедури до визнання неплатоспроможності боржника: 1.1. Укладання домовленості боржника із кредиторами щодо задоволення їхніх вимог на рейтингових засадах за пріоритетністю зобов'язань. 1.2. «Очікування на виплати», що передбачає надання боржнику тимчасового відтермінування виплат за незабезпеченими вимогами кредиторів та інших кредиторів, які згодом одержали право забезпечених вимог. 1.3. Управління діяльністю боржника під контролем судового органу. 2. Процедури після визнання неплатоспроможності боржника: 2.1. Банкрутство. 2.2. Примусова ліквідація підприємства боржника.
Іспанія	1. Процедури до визнання неплатоспроможності боржника: 1.1. Укладання домовленості боржника із позичальниками щодо задоволення їхніх вимог без залучення судового органу. Застосовується для фізичних осіб у стані поточної або технічної неплатоспроможності із сумою заборгованості, нижчою, ніж 5 млн. євро, та для юридичних осіб - у стані технічної неплатоспроможності, які мають менше, ніж 50 кредиторів, або із сумою зобов'язань, нижчою, ніж 5 млн. євро. 1.2. Укладання домовленості щодо рефінансування діяльності боржника, що передбачає укладання або колективної домовленості (при якій розробляється план відновлення діяльності боржника за участі кредиторів, котрі володіють щонайменше 60% зобов'язань боржника), або індивідуальної домовленості (яка не потребує участі кредиторів, що володіють переважаною часткою зобов'язань боржника, але містить обґрунтування стосовно ймовірного покращення діяльності неплатоспроможного підприємства через реалізацію процедури рефінансування). 1.3. Укладання домовленості боржника із позичальниками щодо погашення фінансових зобов'язань під наглядом судового органу. 2. Процедури після визнання неплатоспроможності боржника: 2.1. Судові процедури щодо неплатоспроможного підприємства – реорганізація (розроблення плану реорганізації діяльності боржника за участі кредиторів) та ліквідація (можливим та рекомендованим є варіант продажу підприємства боржника як цілісної одиниці).
Італія	1. Процедури до визнання неплатоспроможності боржника: 1.1. Проміжна погоджувальна процедура. 1.2. Укладання домовленості боржника із позичальниками щодо задоволення їхніх вимог під контролем судового органу. 1.3. Укладання домовленості боржника із кредиторами щодо реструктуризації заборгованості. 1.4. Розроблення та імплементація плану порятунку підприємства боржника без залучення судового органу. 2. Процедури після визнання неплатоспроможності боржника: 2.1. Призначення у судовому порядку керуючого для ведення справи неплатоспроможного підприємства. Така процедура застосовується для великих підприємств, які налічують щонайменше 200 працівників, а загальна сума зобов'язань повинна становити щонайменше 2/3 майна та доходів організацій від операційної діяльності. 2.2. Призначення у судовому порядку керуючого для ведення справи великого неплатоспроможного підприємства. Така процедура застосовується для великих підприємств, які налічують щонайменше 500 працівників, а загальна сума зобов'язань повинна становити не менше 300 млн. євро. 2.3. Процедура банкрутства, яка передбачає визнання боржника неплатоспроможним, задоволення вимог позичальників, ліквідацію підприємства. 2.4. Рейтингування кредиторів за пріоритетністю їхніх вимог стосовно підприємства, яке визнане судовим органом банкрутом, з метою подальшого задоволення таких вимог.

Продовження табл. 1

1	2
Нідерланди	1. Процедури до визнання неплатоспроможності боржника: 1.1. Неформальне укладання домовленості підприємства, яке ще не знаходиться в стані неплатоспроможності, з його кредиторами щодо часткових виплат всієї заборгованості. При цьому підприємство має свободу у встановленні термінів виплати, які мають бути чітко визначені один раз та прописані у відповідному плані виплат, а також затверджені судовим органом. 2. Процедури після визнання неплатоспроможності боржника: 2.1. Задоволення вимог кредиторів відповідно до пріоритетності їхніх вимог у справі банкрутства проти боржника. 2.2. Банкрутство. 2.3. «Очікування на виплати», що передбачає надання боржнику тимчасового відтермінування виплат за незабезпеченими вимогами кредиторів та інших кредиторів, які згодом одержали право забезпечених вимог, на період до 1,5 року або більше. На цей термін управління підприємством боржника здійснюється його керівництвом та призначеним судовим органом керуючим.
Франція	1. Процедури до визнання неплатоспроможності боржника: 1.1. «Mandat ad hoc» процедура, яка вводиться на підприємстві, що здатне самостійно здійснювати виплати за зобов'язаннями, у випадку передбачення загрози неплатоспроможності. Така процедура передбачає призначення судовим органом консультанта, який здійснюватиме лише консультування керівництва підприємства з різних питань виробничо-господарської діяльності задля уникнення стану неплатоспроможності. 1.2. Погоджувальна процедура, на відміну від «mandat ad hoc» процедури, вводиться для підприємства, яке вже характеризується певними ознаками неплатоспроможності, з метою налагодження конфіденційних взаємовідносин із кредиторами щодо погашення зобов'язань на паритетних засадах із мінімальним залученням судових органів. 1.3. Процедура збереження діяльності неплатоспроможного підприємства полягає у зверненні боржника до судового органу з метою надання йому визначеного періоду часу для самостійної реструктуризації діяльності з метою уникнення банкрутства. При цьому необхідним є розроблення реструктуризаційного плану із обгрунтованим врахуванням інтересів кредиторів та призначення судовим органом керуючого за діяльністю боржника. 1.4. Пришвидшена процедура фінансового збереження діяльності боржника за своєю сутністю є аналогічною до традиційної процедури збереження діяльності боржника, однак передбачає розроблення оперативного графіку її реалізації. 1.5. Комплексна пришвидшена процедура збереження діяльності боржника є модифікацією попередніх процедур та передбачає: автоматичне введення процедури «mandat ad hoc»; обов'язкову реалізацію погоджувальної процедури; затвердження судом реструктуризаційного плану діяльності боржника, що відбувається на підставі його погодження 2/3 голосів комітету кредиторів. 2. Процедури після визнання неплатоспроможності боржника: 2.1. Погоджувальна процедура боржника з кредиторами щодо задоволення їхніх вимог за участі судових органів. 2.2. Судова процедура реорганізації діяльності боржника. 2.3. Судова процедура ліквідації боржника як господарюючого суб'єкта.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на підставі врахування проаналізованого європейського досвіду нормативно-методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-структур і спеціалізованих матеріалів [1-10] можна виокремити такі ключові напрями гармонізації вітчизняного законодавства у досліджуваній сфері:

- оптимізація часових затрат на задоволення вимог кредиторів у напрямі їх обгрунтованого зменшення;
- оптимізація фінансових витрат на ведення справи щодо неплатоспроможності боржника у напрямі їх обгрунтованого зменшення;
- максимально можливе збереження цілісності майна боржника після завершення справи про неплатоспроможність та задоволення вимог кредиторів в умовах забезпечення його виживання або ліквідації;
- максимально можливе повернення боржником заборгованостей його позичальникам внаслідок реорганізації, ліквідації підприємства або примусового стягнення;

- надання можливості боржникам відкривати справу щодо реорганізації їхньої діяльності чи ліквідації;

- надання можливості кредиторам порушувати справу щодо реорганізації чи ліквідації боржника;

- пріоритезація критерію ліквідності (тобто, здатності здійснювати виплати за зобов'язаннями у міру настання термінів їхнього погашення) боржника як підстави для відкриття справи про його неплатоспроможність;

- надання додаткових можливостей для боржника щодо відновлення його діяльності, зокрема, прав продовжувати виконання контрактів, які є принципово важливими для виживання підприємства; відмовитись від надмірно обтяжливих контрактів; розірвати угоди, які укладені до порушення справи про неплатоспроможність боржника і дають перевагу одому або декільком кредиторам; розірвати угоди із заниженою вартістю, які укладені до відкриття справи про неплатоспроможність боржника; одержати кредит після порушення справи для фінансування поточних витрат діяльності неплатоспроможного підприємства;

- максимальне та справедливе врахування інтересів кредиторів у процесі ведення справи про неплатоспроможність боржника на засадах надання права участі у голосуванні щодо затвердження плану реорганізації діяльності боржника тим кредиторам, чий інтерес буде змінено відповідно до положень цього плану; рейтингування кредиторів залежно від пріоритетності їхніх вимог та відповідного врахування інтересів у реорганізаційному плані; гарантування відшкодування тим кредиторам, які не підтримали реорганізаційний план;

- розширення прав кредиторів у процесі ведення справи про неплатоспроможність боржника шляхом забезпечення можливості оскаржувати рішення суду або керуючого справою про неплатоспроможність підприємства, яке стосується задоволення їхніх вимог стосовно боржника; їхньої участі у виборі керуючого справою про неплатоспроможність боржника; у голосуванні стосовно продажу значних за обсягами активів боржника; надання доступу до інформації щодо фінансового стану боржника.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міжнародного рейтингу Doing Business. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>
2. Щорічний звіт групи Світового банку Doing Business 2016. Measuring Regulatory Quality and Efficiency. Economy Profile 2016 - Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/UKR.pdf>
3. Закон Канцелярії Польського Сейму № 978 «Про реструктуризацію» від 15 травня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000978>
4. Закон Канцелярії Польського Сейму № 60 (535) «Про банкрутство» від 28 лютого 2003 р. з останніми змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20030600535&type=3>
5. Piotr Zimmerman. Od stycznia obowiązuje nowe prawo upadłościowe. Dłużnicy mają większe szanse na uratowanie swoich firm [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.biznes.newseria.pl/news/od_stycznia_obowiazuje,p1932856413
6. German Insolvency Code from January, 1, 1999. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://germanlawarchive.iuscomp.org/?s=insolvency&submit=#s11>
7. Wilhem Marco, Richter Malle, Scoruppa Stefanie. German Insolvency Law – an overview. – Mayer Brown. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://m.mayerbrown.com/files/Publication/f1c7d753-bf54-4235-9298-70d0081a6438/Presentation/PublicationAttachment/3010b5c6-cc6a-4b1a-9fda-b112d03d6485/German_Insolvency_Oct_14_A4.pdf
8. Potential economic gains from reforming insolvency law in Europe. Report of Association for Financial Markets in Europe. – February, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.afme.eu/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=13863
9. Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0848&rid=1>
10. New EU Regulation on insolvency proceedings. - Paul Hastings LLP, June 29, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=9263372b-05b3-4f28-848f-57d7dd5ea35e>

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

ПОТИШНЯК

Олена Миколаївна

д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

АНДРІЙЧУК

Юрій Леонідович

студент спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

МЕТОДОЛОГІЯ ЯК ГЕНЕРАЛЬНА КОМПОНЕНТА ПІДСИСТЕМИ АПОКРИФІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

METHODOLOGY AS A GENERAL COMPONENT SUBSYSTEM APOCRYPHAL ECONOMIC DIAGNOSTICS IN THE SYSTEM OF STRATEGIC MANAGEMENT OF ENTERPRISE ACTIVITY

У статті доведено, методологія являє собою найважливіший елемент, що забезпечує підсистему діагностики в системі стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, багато в чому визначальний для побудови ідеології та характеру проектних рішень за іншими її елементами, які забезпечують. Обґрунтовано, розробка, затвердження і передача методологічних матеріалів з діагностики підприємствам і виробничим об'єднанням, які функціонально розвивають економіко-аналітичні розрахунки, повинні здійснюватися в першу чергу і передувати проведенню проектних робіт за іншими видами забезпечення.

В статті доказано, методологія представляє собою важливіший забезпечувальний елемент методу підсистеми діагностики в системі стратегічного управління діяльністю промислових підприємств і науково-виробничих об'єднань, во многом определяющий для построения идеологии и характера проектных решений по другим её обеспечивающим элементам. Обосновано, разработка, утверждение и передача методологических материалов по диагностике промышленным предприятиям и научно-производственным объединениям, функционально развивают экономико-аналитические расчёты, должны осуществляться в первую очередь и предшествовать проведению проектных работ по другим видам обеспечения управления.

It is proved, the methodology is an essential element of providing a method of diagnostics of the system of strategic management activities of industrial enterprises and scientific-production associations, largely determining for the construction of ideology and character design solutions for providing it to other elements. Grounded, development, approval and distribution of methodological materials for diagnosis of industrial enterprises and scientific-production association operatively develop economic calculations and analysis should be carried out first and was preceded by a project work on other types of software.

Ключові слова: виробничі об'єднання, діяльність, елемент, інтегрована економічна діагностика, метод, методологія, найважливіший, підсистема, промислове підприємство, система стратегічного управління, функція, ціль

Ключевые слова: важнейший, деятельность, интегрированная экономическая диагностика, метод, методология, объединение, подсистема, предприятие, система стратегического управления, функция, цель, элемент

Keywords: most important, activity, integrated economic diagnostics, method, methodology, Scientific and Production Association, subsystem, industrial enterprise, strategic management system, functional development, target, element

ВСТУП

Покращення підсистеми діагностики в діючих та створюваних на промислових підприємствах і у науково-виробничих об'єднаннях функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань передбачає наявність відповідних елементів методу, що забезпечують. Елементи методу, що забезпечують – це комплекси методологічних, економетричних, інформаційних, програмних, технічних і організаційних проектних рішень, необхідних для створення та функціонування функціонально розвинутої функції економічної діагностики, таке інше. Головне положення серед перерахованих елементів методу займає методологічне забезпечення, що являє собою сукупність керівних матеріалів (інструкцій, методик, положень і багато чого іншого), які визначають зміст функції діагностики та регламентують порядок її здійснення на всіх рівнях ієрархії системи управління виробництвом (на промисловому підприємстві, в науково-виробничому об'єднанні, в цехах, на дільницях, у бригадах і на робочих місцях) тощо. Незважаючи на те, що в останніх науково-практичних дослідженнях і публікаціях провідних вчених-економістів з питань створення функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань [1-9] і інші, даному виду забезпечення не надається необхідної уваги, сучасна передова практика переконливо свідчить, економічно ефективно вдосконалення функцій системи управління виступає можливим тільки на основі досить глибокого опрацювання теоретико-методологічних аспектів кожної конкретної мети керування і інше.

МЕТА РОБОТИ окреслюється в доведенні, методологія являє собою вузловий елемент методу, що забезпечує функцію діагностики в системі стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань, багато в чому визначальний для формування і побудови ідеологічних принципів і характеру проектних рішень за іншими такими, які забезпечують його елементами та ін.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Парадигмально-методичною основою даної науково-практичної статті виступає діалектичний метод і основні положення підсистеми діагностики, системи стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення і формулювання конклюдентів (висновків)); *монографічний* (при дослідженні теоретичних та практичних методик функції інтегрованої економічної діагностики, системи стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань); *порівняльний* (при дослідженні сучасного стану функції діагностики, системи стратегічного управління діяльністю підприємств, виробничих

об'єднань), ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Амплуа методології підсистеми діагностики надзвичайно велике та в традиційних умовах управління промисловими підприємствами і науково-виробничими об'єднаннями, але особливо значно воно зростає в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та науково-виробничих об'єднань при удосконаленні економіко-аналітичних обчислень. Цільове розвинення підсистеми діагностики веде до утворення характеристики якісно нового механізму реалізації цієї функції, до взаємозалежного удосконалення і розвитку змісту та елементів методу здійснення комплексної економічної діагностики. Відповідно, процес організації підсистеми діагностики у системі стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань більше усього відчуває необхідність у науковій теорії, в повноцінному теоретико-методологічному підґрунті. Цей факт можливо пояснюється тим, що методологія підсистеми діагностики, будучи описом реальних ситуацій, в яких здійснюється функція діагностики, дозволяє, з одного боку, встановити перелік результатної економіко-аналітичної інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень, а з іншого – визначити потреби у вихідній інформації, яка потрібна для виконання відповідних обрахунків інформаційних даних, ін.

З чого можна зробити висновок, методологія надає можливість у більш-менш явному вигляді визначити проектні рішення щодо інформаційного виходу і входу комплексу завдань функції економічної діагностики в системі стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань. Плановірно відображаючи всі сторони і процеси виробничо-господарської діяльності промислових підприємств та виробничих об'єднань, методологія допомагає, сформулювати комплексний склад задач підсистеми діагностики, визначити їх взаємозв'язки і послідовність вирішення, що істотно полегшує побудову моделі функціональної структури функції діагностики в системі стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, ін.

Рекомендуючи способи та прийоми дослідження в своєчасному режимі різних аспектів виробничо-господарського процесу, методологія тим самим дозволяє визначити склад алгоритмів вирішення (принципові схеми рахунку) комплексу завдань функції економічної діагностики. Забезпечуючи пропозиції стосовно використання результатів діагностики, методологія створює можливість вибору найбільш зручних для користувачів методів і форм подання ним вихідних інформаційних даних за завданнями підсистеми економічної діагностики. Існуючий сучасний передовий науково-практичний досвід свідчить, в умовах відсутності повного набору досить точних постановок економіко-аналітичних

інформаційних завдань методологія виступає практично єдиним джерелом інформаційних даних для вироблення попередніх проектних рішень в галузі технічного та організаційного забезпечення сукупності завдань функції економічної діагностики, багато ін.

Поряд з цим якісно розроблені методологічні матеріали за підсистемою діагностики повинні цілковито: забезпечувати реалізацію поставлених проміжних і генеральних цілей дослідження (своєчасно зробити загальні висновки щодо процесів, які протікають, виявити тенденції, які намітилися та закономірності напрямків розвитку, забезпечити можливість складання прогнозу на найближчу і далеку перспективу, обґрунтувати методологію для оптимального стратегічного управління досліджуваними процесами та багато чого іншого); передбачати необхідні охоплення і безперервність у часі при своєчасному вивченні процесів виробничо-господарської діяльності (всі аспекти діяльності промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань – економічні, технічні, соціальні – повинні піддаватися поглибленій діагностиці в усі часові інтервали, що задаються «кроком» системи стратегічного управління); відображати функціонально необхідні процеси підсистеми діагностики, а не традиційно сформовані на тому чи іншому об'єкті системи управління; запропоновані в них способи і прийоми дослідження виробничо-господарської діяльності повинні бути обґрунтовані та зорієнтовані на одержання необхідної і достатньої результатної економіко-аналітичної інформації, вони не повинні допускати розривів та перекриттів в описі процесів підсистеми діагностики; мати системний реалістичний опис моделі виконання функції діагностики виробничо-господарської діяльності на відповідному рівні системи управління сучасним виробництвом (підприємстві (об'єднанні), цеху, дільниці, бригаді і робочому місці) і таке ін.

ВИСНОВКИ

З чого випливає, методологія являє собою найважливіший елемент методу, що забезпечує підсистему діагностики в системі стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань, багато в чому визначальний для побудови ідеології і характеру проектних рішень за іншими її елементами, які забезпечують. Завдяки цьому очевидно, розробка, затвердження та передача теоретико-методологічних матеріалів з діагностики підприємствам і виробничим об'єднанням, які

функціонально розвивають економіко-аналітичні розрахунки, повинні здійснюватися в першу чергу та передувати виконанню проектних робіт за іншими проекціями гарантування. Серед перспектив розвідок у цьому напрямку актуальністю відрізняється питання необхідності створення процесу уніфікації методології спрямованої на впровадження у фірмах форм і методів діагностики в широкому масштабі.

Список використаних джерел

1. Бабенко, И.А. Оценка инвестиционной стоимости страховой организации при слияниях и поглощениях [Текст] / И.А. Бабенко, В.Ф. Бадюков, И.Н. Жук. - Москва: Анкил, 2011. - 281, [1] с.: илл., таблиц.; 20 см.
2. Жук, И.Н. Теоретические проблемы повышения конкурентоспособности страховых организаций [Текст] / Игорь Николаевич Жук. - М.: Анкил, 2010. - 86, [1] с.: ил., табл.; 21 см.; ISBN 978-5-86476-330-8.
3. Калиновский, С.А. Управленческий учёт и анализ использования технологической оснастки [Текст]: монография / С.А. Калиновский. - Москва: ИНФРА-М, 2013. - 155 с.: ил.; 21 см. - (Научная мысль. Экономика).
4. Кузубов, С.А. Интеллектуальные активы: учёт, анализ и аудит / С.А. Кузубов. - Москва: Финансы и статистика, 2009. - 181, [1] с.: ил., табл.; 21 см.
5. Рид, С. Финансовый директор как интегратор бизнеса / Седрик Рид, Ханс-Дитер Шойерман и группа SAP ERP Financials; пер. с англ. [А. Сатунин]. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. - 396 с.: ил., цв. ил., портр.; 25 см.
6. Рожков, Г.В. Региональные зоны роста инновационной экономики / Г.В. Рожков. - М.: МАКС Пресс, 2008. - 283 с.; 21 см.; ISBN 978-5-317-02661-5.
7. Стратегические приоритеты регионального развития [Текст]: [монография] / [Александр Николаевич Михайлов и др.]. - Москва: Альфа-М [и др.], 2011. - 477 с.: цв. ил., таблиц.; 22 см.; ISBN 978-5-98281-263-6 (в пер.).
8. Тойменцева, И.А. Формирование стратегии развития автотранспортных предприятий с использованием принципов логистики: монография / И. А. Тойменцева. - М.: Креативная экономика, 2009. - 154, [1] с.: илл., табл.; 21 см.
9. Троцкий, Михал. Управление проектами [Текст] / М. Троцкий, Б. Груча, К. Огонек; [перевод с польского языка И. Д. Рудинского]. - Москва: Финансы и статистика, 2011. - 301, [1] с.: иллюстр., табл.; ISBN 5-279-03044-9.

БРИГІНЕЦЬ

Олександр Олексійович
BriginetsO@meta.ua

УДК 351.72:347.73(477)

к.ю.н., доцент, доцент
кафедри фінансового права,
Навчально-наукового інсти-
туту права Університету
ДФС України

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЯК
ОКРЕМОГО ЕЛЕМЕНТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ****LEGAL SUPPORT OF CUSTOMS SECURITY OF THE STATE AS A
SEPARATE ELEMENT OF ECONOMICAL SECURITY OF THE STATE**

У статті визначено місце та роль правового забезпечення митної безпеки держави як окремого елементу економічної безпеки держави. Проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства України з питань правового забезпечення митної безпеки держави. Обґрунтовано, що митна безпека держави продовжує залишатися під постійною загрозою оскільки мають і зараз дуже великий вплив на неї досить багато факторів.

В статье определено место и роль правового обеспечения таможенной безопасности государства как отдельного элемента экономической безопасности государства. Проведено сравнительно-правовой анализ законодательства Украины по вопросам правового обеспечения таможенной безопасности государства. Обосновано, что таможенная безопасность государства продолжает оставаться под постоянной угрозой поскольку и сейчас очень большое влияние на нее имеют достаточно многие факторы.

The article reveals the role and place of the legal provision of customs security of the state as a separate element of economic security of the state. In practice customs security occurs simultaneously with the formation of the state and passes all stages of its development. Comparative legal analysis of the legislation of Ukraine on legal provision of customs security of the state was also made.

It is determined that customs security of the state remains under constant threat because some factors now have a great sway, namely: unstable economic and financial situation in the state; great influence of the shadow economy; problems of reforming of national legislation often hinders the development of positive trends in the field of customs.

The author supposes that customs security of the state should be a kind of basis for the establishment of new relationships between entities which wish to extend its zone of activities and increase its own equity. But the increase of commodity circulation is not always a favorable factor for the national economy because some threat grows to national interests and economic security of the state. It is noted that the current position of our state is unique. This is because negative factors played rather important role in its existence, namely: problems in the economic sphere; instability in the political arena; difficult military situation and others. Together they will lead to the difficulties in realization of the transfer of those national conditions of trade and economic mechanisms which were designed in more developed countries in accordance with their terms and place in the world economy. That is why the security policy of domestic producers is in priority, because they are the largest payers of taxes and fees, guarantees of a developed economy, a source of employment in a market economy.

An important task for today is to define the place of customs security of the state in the system of main components of its provision and, in particular, of economic security of the state. Stability of the economic security and opportunity for its further development depends precisely on the introduction of modern methods of tracking illegal ways of crossing the state border, as well as implementing measures.

Ключові слова: митна безпека, Державна фіскальна служба, економічна безпека, забезпечення митної безпеки держави

Ключевые слова: таможенная безопасность, Государственная фискальная служба, экономическая безопасность, обеспечение таможенной безопасности государства

Keywords: customs security, the State Fiscal Service, economic security, provision of customs security

ВСТУП

Стратегічна орієнтованість України на європейські стандарти в частині митного регулювання, а також реалізація стратегії забезпечення економічної

безпеки держави у цілому спонукають до детального аналізу загроз національній економіці в митній площині.

Дослідженнями митної безпеки або окремих її структурних елементів у різні часи займалися багато талановитих вчених. І до сьогодні науковцями здійснюється постійний аналіз даної сфери, аналізуються особливості оформлення товарів у процесі перетину ними митного кордону України. Разом з тим, пильна увага дослідників приділяється проблемам наповнення державного бюджету за рахунок виконання фіскальної функції митних платежів. Систематичні дослідження в митній сфері розкривають можливості вдосконалення митного законодавства у сегменті нарахування та стягнення митних платежів та процесу адміністрування в цілому. Детально дану тематику досліджували такі визначні вчені, як: Пашко П.В., Полонський О.Ю. У публікаціях вищезгаданих науковців описано переважно особливості забезпечення митної безпеки держави, але практично не розглядається правове забезпечення митної безпеки держави як окремого елементу економічної безпеки держави.

МЕТА РОБОТИ

Дане дослідження має на меті визначити місце та роль правового забезпечення митної безпеки держави як окремого елементу економічної безпеки держави та проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства України з питань правового забезпечення митної безпеки держави.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та статистичні дані. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення норм чинного законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Історичний аналіз свідчить, що митна безпека держави концентрує в собі не лише вузьку проблему виконання фіскального завдання, а й вирішує значний комплекс соціально-економічних питань розвитку держави. В наш час, виконуючи власні функції, визначені законодавством, фіскальні органи мають справу з різноманітними питаннями суспільного життя.

Діючий Митний кодекс України визначає державну митну політику як систему принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [1]. Як слушно зазначає Пашко П.В., сферою митної політики є забезпечення економічних інтересів та безпеки України, а це чітко визначає місце митної політики у державній політиці національної безпеки [2].

Можемо відзначити, що митна політика держави та її митна безпека є окремими проявами національної безпеки держави у цілому та економічної безпеки держави зокрема. А економічна

безпека держави є складовою частиною національної безпеки держави, при чому досягнення економічної безпеки відбувається через захист і реалізацію економічних інтересів, навіть коли вони виступають як проміжна ланка в забезпеченні економічної безпеки. Відповідно до статті 6 Митного кодексу України, митна безпека – це стан захищеності національних інтересів України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи.

Відзначимо, що митні правовідносини охоплюють досить широкий спектр правовідносин, що пов'язані із більшістю напрямків діяльності державної фіскальної служби України. Наприклад, у статті 7 Митного кодексу України визначені види правовідносин, що у сукупності утворюють поняття «державна митна справа». Зокрема до них віднесено: порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи [1]. Відзначимо, що у переважній більшості з цих правовідносин державу представляють підрозділи державної фіскальної служби України.

Продовжуючи думку Пашка П.В., економічна безпека держави являє собою стан економічного забезпечення економічної безпеки держави, загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на постійний, збалансований і стабільний розвиток економічної системи держави, забезпечення самодостатності та стійкості системи, що включає механізм протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам. При цьому, як зазначає автор, зовнішньоекономічна та митна безпека, що є складовими економічної безпеки, являють собою поняття, які хоч і перетинаються, однак не є взаємно поглинаючими. З одного боку, митна безпека держави, що являє собою комплекс ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави, суспільства й осіб із захисту інтересів (у тому числі інтересів власності) народу та держави в зовнішньоекономічній сфері і, зокрема, у митній сфері, – впливає із зовнішньоекономічної безпеки та є її складовою, а з іншого, митна безпека держави, яка забезпечується виконанням митної справи, перебуває на стику силових і несилових складових національної безпеки й може бути виділена в окреме поняття [3].

Полонський О.Ю. митну безпеку держави визначає як обґрунтований стан захищеності митних інтересів держави, який забезпечується на основі її законодавства завдяки ефективній реалізації

державної податкової та митної політики, та характеризується стабільним функціонуванням митної системи у державі за рахунок налагодженої співпраці фіскальних органів та платників податків та зборів. Окреслюючи місце митної безпеки держави в системі економічної безпеки держави вчений відзначає, що, з одного боку, вона є складовою фінансової безпеки держави, а з іншого – зовнішньоекономічної. Розглядаючи фінансову безпеку як першу складову та її вплив на забезпечення митної безпеки, підкреслюється, що під час стягнення митних платежів відбуваються фінансові відносини, а саме реалізація державної фіскальної функції шляхом наповнення державного бюджету. Прикладом цього є те, що податок на додану вартість, акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів і мито входять до податкової системи України, а основною законодавчою базою для їх справляння є Податковий та Митний кодекси. З іншого боку, зовнішньоекономічна складова, що впливає на забезпечення митної безпеки, тісно пов'язана із фінансовою безпекою, – це митне оподаткування (митна вартість) [4].

Митне оподаткування є частиною зовнішньоторгівельної політики будь-якої держави, що і становить митні відносини, які виникають на етапі митного оформлення товарів чи транспортних засобів. Оскільки митна вартість товару виступає базою при митному оподаткуванні, то від її правильного обрахунку залежить майбутнє фінансове благополуччя держави та залежить поточний фінансовий стан вітчизняної економіки. Особливістю митного оподаткування є те, що воно є складовою як зовнішньоекономічної, так і фінансової безпеки держави.

Виходячи з положень законодавства, головною метою забезпечення митної безпеки є досягнення необхідного рівня надійності митної системи, зокрема досягнення усталеної та передбачуваної роботи фіскальної служби, достатнього рівня сприяння зовнішньоекономічній діяльності в нестабільних зовнішніх і внутрішніх умовах, забезпечення зниження ризиків, а також виявлення та нейтралізація ризик-чинників, які безпосередньо впливають на стан реалізації митної справи й опосередковано – на зовнішньоекономічну діяльність. Відзначимо, що діючий Митний кодекс України вказує, що митна безпека являє собою стан захищеності митних інтересів України, що в свою чергу, є національними інтересами, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійсненням державної митної справи.

Варто відмітити, що митна безпека в процесі захисту національних інтересів держави та суспільства згідно чинного законодавства України, а також ратифікованих договорів та угод про міжнародне співробітництво повинна забезпечувати: переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів; здійснення митного регулювання, пов'язаного з установленням розмірів податків і зборів та повнотою їх справляння; застосування митних процедур, заходів митного й

нетарифного регулювання; проведення робіт, направлених на боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил; виконання інших покладених на митні органи завдань шляхом ефективної реалізації митної справи [5].

Головною метою забезпечення митної безпеки є досягнення необхідного рівня надійності митної системи, зокрема досягнення усталеної та передбачуваної роботи фіскальної служби, достатнього рівня сприяння зовнішньоекономічній діяльності в нестабільних зовнішніх і внутрішніх умовах, забезпечення зниження ризиків, а також виявлення та нейтралізація ризикових чинників, які безпосередньо впливають на стан реалізації митної справи й опосередковано – на зовнішньоекономічну діяльність. Будь-яку небезпеку можна трактувати як суттєвий ризик, виникнення якого є високо ймовірним.

Відповідно до норм Митного кодексу України безпосереднє керівництво здійсненням державної митної справи покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Наразі таким органом виступає Міністерство фінансів України, яке діє відповідно до Положення про Міністерство фінансів України, де його визначено як головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову та бюджетну політику, державну політику у сфері організації та контролю за виготовленням цінних паперів, документів суворої звітності, державну політику у сфері державного пробірничого контролю, бухгалтерського обліку, випуску і проведення лотерей, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обігу та обліку [6].

На підставі положень Митного кодексу України Міністерство фінансів України спрямовує, координує та контролює діяльність митниць, здійснює інші повноваження, що передбачені Митним кодексом та іншими законами України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання.

На всіх етапах власного розвитку, а особливо в останні роки наша держава досить часто зустрічається із різкими коливаннями валютного курсу вітчизняної валюти, відносно валют інших держав, зростанням обсягів контрафактних та

контрабандних товарів, необхідністю впровадження ефективної системи державного регулювання ринкових відносин, формуванням нових елементів для здійснення ринкового нагляду за діяльністю підприємств, доцільністю застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання. Державними органами, які першочергово повинні реагувати на будь-які зміни у даному сегменті є підрозділи Державної фіскальної служби України, на які покладається обов'язок гарантування митної безпеки. Саме вони беруть безпосередню участь у наповненні державного бюджету та стимулюють розвиток міжнародних відносин, а також захищають дану сферу від неправомірних посягань.

У процесі власної діяльності підрозділи Державної фіскальної служби України борються з низкою проблем, серед яких можна визначити наступні: відсутність розробленої досконалої системи взаємодії із іншими органами державної влади; складність проведення оперативно-розшукової діяльності, що знижує ефективність розслідування порушень митних правил; необхідність зменшення впливу людського фактору для зменшення корупційних явищ у органах державної влади; стихійне заниження митної вартості імпортованих товарів, що зменшує розмір платежів до бюджету; потреба у постійному удосконаленні взаємодії із прикордонними органами суміжних держав; невисокий рівень соціального захисту, а також відсутність належного матеріального стимулювання, що нерідко знижує продуктивність роботи та змушує працівників вчиняти окремі неправомірні дії; присутність випадків затримки процесів митного оформлення без обґрунтування причин, а також неналежної поведінки поведінки посадових осіб митниць; невисокий рівень фінансування матеріально-технічної бази для належного проведення митного контролю; законодавчо закріплене позбавлення частини важливих функцій, які безпосередньо зменшують ефективність процесів роботи підрозділів, а також оперативність реагування та глибокий аналіз виявлених правопорушень; достатньо тривалий процес реалізації конфіскованих товарів.

Тобто, перед підрозділами Державної фіскальної служби України поставлені досить складні задачі, що потребують швидкого реагування. Але, в умовах складної політико-економічної ситуації у державі основним для них завданням залишається наповнення державного бюджету, а на впровадження сучасних механізмів управління митними процесами не завжди вистачає людських та фінансових ресурсів.

Окрім вищезгаданого, митна безпека є одним із ключових напрямів розвитку системи вітчизняної національної безпеки, адже правильно обраний напрямок розвитку нашої держави у поєднанні з розумною його реалізацією є запорукою належного проведення реформ у нашій державі, а згодом і відчутного зростання добробуту кожного члена суспільства.

ВИСНОВКИ

Відзначимо, що сучасне положення нашої держави є унікальним. Пояснюється це тим, що в її існуванні доволі велику роль відіграють негативні фактори, а саме: проблеми у економічній сфері; нестабільність у політичній площині; складна військова ситуація та інші. Проблеми захисту митної безпеки в сучасному правовому просторі приділяється особлива увага. Визначення місця митної безпеки держави в системі основних складових її забезпечення та, зокрема, економічної безпеки держави є необхідним завданням сьогодення. Саме від впровадження сучасних методів відстеження нелегальних способів перетину державного кордону, а також реалізації заходів залежить стабільність у функціонуванні економічної безпеки держави та можливість її подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України : від 13.03.2012 р., № 4495-VI // ВВР України. – 2012. – № 44-45; № 46-47; № 48. – С.1858. – (З наступними змінами).
2. Пашко П.В. Методологічні проблеми регулювання митної безпеки / П.В. Пашко // Митна політика та актуальні проблеми економічної та митної безпеки України на сучасному етапі: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 23 листоп. 2007 р.). – Дніпропетровськ: Акад. мит. служби України, 2008. – С. 8-13.
3. Пашко П.В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки / П.В. Пашко // Митна справа. – 2010. – № 1 (67). – С. 5-16;
4. Полонський О.Ю. До історії митного оподаткування в Україні / О.Ю. Полонський // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 144-148.
5. Про затвердження Порядку розроблення профілів ризику: Наказ Державної митної служби України від 22.12.2010 № 1514 – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK101752.html.
6. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375 // Офіційний вісник України. – 2014 р. – № 69. – С. 70. – (З наступними змінами).